LENİN

YAKLAŞAN FELAKET

ekim

EKİM YAYINLARI: 8

YAKLAŞAN FELAKET
VE
KURTULMA ÇARELERİ
OCAK-1990
2. BASKI

BİRİNCİ BASKI: Mayıs 1976
SER YAYINEVİ

EKİM SANAT YAPIM ÜRETİM

Yöneten: **Abdullah NEFES**
Yazışma: PK 328 Yenişehir-ANKARA
Tel: (9.4) 117 97 47 Ankara

*

90. 06. Y. 0072. 0108

*

Genel Dağıtım: **VERSO A.Ş.**
Konur Sok. 13/7 Ankara

*

Dizgi: B.D. Tanıtım Hizmetleri
Baskı: Saydam Matbaacılık

LENİN

*

YAKLAŞAN FELAKET VE KURTULMA ÇARELERİ

*

Türkçesi:
Mehmet KORKMAZ

ekim yayınları

"YAKLAŞAN FELAKET VE KURTULMA ÇARELERİ" Editions Du Progres yayınları arasında 1966 yılında ilk basımı yapılan LENİN- La Catastrophe İmminente et Les Moyanes de La Conjurer adlı kitabın Fransızca metninden Türkçeye çevrildi. Ve ilk basımı SER YAYINEVİ'nce Mayıs 1976'da yapıldı.

İÇİNDEKİLER

Açlık Yaklaşıyor	9
Hükümetin Mutlak Etkisizliği	12
Kontrol Tedbirleri Herkesçe Bilinir ve Gerçekleştirilmesi Kolaydır	17
Bankaların Ulusallaştırılması	20
Patron Sendikaların Ulusallaştırılması	27
Ticari Gizliliğin Kaldırılması	31
Kartel Biçiminde Zorla Kümeleştirme	37
Tüketimin Düzenlenmesi	41
Demokratik Kuruluşların Hükümetçe Baltalanması	45
Mali İflas ve Karşı Koyma Çareleri	51
Savaş ve Ekonomik Yıkıma Karşı Kavga	60
Devrimci Demokrasi ve Devrimci İşçi Sınıfı	64

AÇLIK YAKLAŞIYOR

Rusya kaçınılmaz bir yıkımın tehdidi altında. Demiryolu nakliyatı akıl almaz ölçüde bozuldu ve bu durum gittikçe daha da kötüleşiyor. Demiryolları yakında işlemez hale gelecek; fabrikalar için gerekli kömür ve hammadde gelişi duracak. Tahılı da aynı gelecek bekliyor. Kapitalistler bilerek, aralıksız olarak üretimi baltalıyor (ziyan ediyor, durduruyor, engelliyor, yavaşlatıyor) ve bu örneği görülmemiş krizin cumhuriyetin, demokrasinin, Sovyetlerin ve genel olarak işçi ve köylü birliklerinin çöküşünü hazırlayacağını, monarşiye dönüşü, burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin sınır tanımayan yönetiminin yeniden kurulmasını sağlayacağını umuyorlar.

İşitilmemiş büyüklükteki bu yıkım ve açlık, bizleri önüne geçilemez biçimde tehdit ediyor. Bunu bütün gazeteler yazdılar ve bin kere tekrar ettiler. İnanılmaz sayıda karar, çeşitli partiler, işçi, asker ve köylü temsilcileri Sovyetleri tarafından kabul edildi. Bu kararların hepsi yıkımın kaçınılmaz ve pek yakın olduğunu, ona karşı bütün olanaklarla karşı koymak gerektiğini ve halkın, felâketi önlemek için yiğitçe gayret göstermesi gerektiğini kabul ediyorlar.

Bunu herkes söylüyor, kabul ediyor ve doğruluyor.

Ve hiçbir şey yapılmıyor.

Devrimin altı ayı geçti. Yıkım daha da yaklaştı. Yoğun bir işsizlik üzerimize çöküyor. Düşününüz ki, ülke, buğday ve hammadde yeterliliğine rağmen mal kıtlığı çekiyor; yiyecek maddesi ve iş gücü yokluğundan sönüyor. Ve yine ülkede böyle kritik bir anda işsizlik de yoğunlaşıyor! Demokratik bir cumhuriyet olmamıza; "demokratik devrimci" olarak öğünen örgüt, kuruluş ve derneklerin her tarafta çoğalmasına rağmen devrimin (hiç kimse onu büyük devrim olarak adlandırmıyor ama şimdilik ona kokuşmuş devrim demek belki daha doğru olur) altı ayında yıkıma ve açlığa karşı hiç ama hiç ciddi bir şeyin yapılmadığını göstermek için başka kanıta gerek var mı? Gittikçe daha hızlı biçimde iflasa doğru koşuyoruz; çünkü savaş hiç beklemiyor ve onun ulusal hayatın her dalında yarattığı düzensizlik gittikçe ağırlaşıyor.

Oysa yıkımı ve açlığı önlemenin yollarını görmek, alınacak tedbirlerin son derece açık, basit, gerçekleştirilebilir ve halkın gücü ölçüsünde olduğunu saptamak, eğer bu tedbirler alınmıyorsa bunun sadece ve sadece bir avuç kapitalist ve büyük toprak sahibinin çıkarına dokunacağından alınmadığını görmek için biraz dikkat ve düşünce yeterlidir.

Bu kesindir. Şurası açıklıkla söylenebilir ki yıkım ve açlığı önleyecek temel tedbirlerin gerekliliğini açık seçik biçimde tanımayan bir tek söylev, eğilimi ne olursa olsun bir tek gazete yazısı, bir tek kurul kararı veya herhangi bir kuruluş bulamazsınız. Bu tedbir, kontrol, gözetme, sayım ve düzenleştirmenin devlet eliyle yapılması; işgücünün üretim ve mal dağıtımında akıllıca paylaştırılması ve bütün bu güçlerin kullanımında her türlü ziyanın ortadan kaldırılmasıdır. Kontrol, gözetme ve sayım, yıkım ve açlığa karşı kavgada ilk adımdır. Bunu kimse inkâr etmiyor; aksine herkes bu konuda fikir birliği içinde. Ama büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerin sınır tanımayan gücü-

nü rahatsız etmemek, onların (hemen hepsi bugün doğrudan veya dolaylı olarak savaş için çalışıyor.) Hayat pahalılığı ve savaş malzemelerinden sağladıkları herkesçe bilinen, herkesin gerçek olduğunu görebileceği ve hakkında herkesin (oh!), (ah!) gibi, hayret sesleri çıkarttığı ölçüsüz, duyulmamış ve utanç verici kazançlarına dokunmamak için söylenelerden hiçbiri yapılmıyor.

Ve devlet ciddi sayılabilecek bir kontrol, gözetme ve sayımı gerçekleştirmek için hiçbir girişimde bulunmuyor.

Her tarafta her türlü kontrol, gözetme ve sayıma ve devletin bu yoldaki çabalarına karşı ardı arası kesilmeyen, sistemli baltalama hareketleri sürdürülüyor. Bu hareketin nereden geldiğini ve hangi olanaklarla gerçekleştirildiğini anlamamak için inanılmayacak ölçüde çocuksu —veya anlamamazlıktan gelmek için aşırı ölçüde iki yüzlü— olmak gerekir. Çünkü bankacılar ve kapitalistlerce uygulanan bu baltalama ve yine onlarca yürütülen her türlü kontrolu, gözetmeyi ve sayımı torpilleme hareketi demokratik cumhuriyet devlet biçimine ve "demokratik devrimci" kuruluşların varlığına kendini uyduruyor. Kapitalist baylar bilimsel sosyalizm yanlısı herkesin kabul ettiği ama menşeviklerle[1], sosyalist-devrimcilerin[2] çiftliği(!) olan bakanlık ve müsteşarlıkların

(1) **Menşevik**, Rus sosyal demokrasisinde küçük burjuva ve oportünist akım yanlısı, burjuva etkisini işçi sınıfına taşıyan kesim. 1903 ağustosunda ikinci R.S.D.İ.P. kongresi sonunda partinin merkez organları seçiminde devrimci sosyal demokratlar, başta Lenin olmak üzere çoğunluğu kazanırken (bolşevikler) azınlıkta kaldılar (menşevikler).
Menşevikler işçi sınıfı ile burjuvaziyi uzlaştırmak istiyorlar ve işçi hareketi içinde oportünist bir çizgi izliyorlardı. 1917 şubat demokratik burjuva devriminden sonra sosyalist devrimcilerle birlikte geçici hükümete girdiler, emperyalist politikayı desteklediler ve gelişen proleter devrimine karşı savaştılar.

(2) **Sosyalist devrimciler**, Rusya'da 1901 sonu ve 1902 başlarında

dostlarınca ele geçirilmesinden sonra unutmaya çalıştıkları bir gerçeği şaşılacak biçimde özümlediler: Kapitalist sömürü cumhuriyetçi demokratik hükümet biçiminin monarşinin yerini almasından hiçbir şekilde etkilenmedi, tersine kavga biçimini çok kutsal kapitalist kazancın dokunulmazlığı yararına değişikliğe uğratmak, onu otokratik monarşide olduğu gibi demokratik cumhuriyette de aynı başarıyla korumak için yeterli oldu.

Baltalamanın en son modern şekli: Her türlü kontrol, sayım ve gözetmenin demokratik cumhuriyetçi biçimde çelmelenmesi şu şekilde oluyor. Kapitalistler, bütün menşevik ve sosyalist-devrimciler gibi, sözde "şiddetle" kontrol "ilkesini" ve gerekliliğini kabul ediyor, ama onun "kademeli", sistemli, devletçe düzenlenmiş uygulanması üzerinde ısrar ediyorlar. Oysa bu güzel sözler uygulamada komediye, hayale ve hiçe indirilen kontrolun torpillenmesini gizliyor;

ortaya çıkan küçük burjuva partisi. Tarım programı toprakta özel mülkiyeti kaldırmayı, mülkiyeti eşit yararlanma esası üzerinde topluluğa vermeyi öngörüyordu. Proletarya ve köylü arasındaki sınıf ayırımı sosyalist devrimcilerin gözünden kaçıyordu; onlar köylüler arasında sınıf farklılığını ve çelişkileri hafifletiyor, proletaryanın devrimdeki öncü rolünü inkâr ediyorlardı. Otokrasiye karşı savaşta, siyasal maceracılıklarına uyan şiddet hareketleri uyguluyorlardı.

1917 şubat demokratik burjuva devriminin zaferinden sonra, sosyalist devrimciler menşevikler ve kadetlerle birlikte burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin karşı devrimci geçici hükümetine ana desteği sağladılar. Partinin yöneticileri (Kerenski, Avksentiev, Çernov) bu hükümete katıldılar. Sosyalist devrimciler büyük toprak sahipliğini yıkmayı amaçlayan köylü isteklerini desteklemek istemediler ve korunması için karar aldılar. Geçici hükümetin sosyalist devrimci bakanları derebeylik topraklarını ele geçiren köylülere karşı askeri birlikler gönderiyordu.

Ekim askeri ayaklanması öncesinde bu parti açıkça karşı devrimci burjuvaziye katıldı ve devrimci yığınlardan iyice uzaklaştı.

1917 kasım sonunda sosyalist devrimcilerin sol kanadı solcu sosyalist devrimcilerin bağımsız partisini oluşturdu.

Yabancı askeri müdahale ve iç savaş döneminde osyalist devrimciler, karşı devrimci komplolar katıldılar, Sovyetler ve Komünist partisi sorumlularına karşı şiddet eylemlerine girdiler.

bütün ciddi ve pratik tedbirler durmadan erteleniyor; tamamen kapitalistlere bağlı, hiçbir şey yapmayan, aslında hiçbir şey yapacak durumda olmayan son derece karmaşık, ağır, bürokratik ve etkisiz kontrol mekanizmaları yaratılıyor.

Boş iddialar ileri sürmüş olmamak için menşevik ve sosyalist devrimcilerin, yani devrimin ilk üç ayı içinde Sovyetlerde çoğunlukta olan, "koalisyon hükümetine"[3] katılan ve sonuç olarak kapitalistlere karşı hoş görülülükten ve onların her türlü kontrol hareketlerini baltalamasında Rus işçi köylüsü önünde siyasal sorumluluğu olan kişilerin tanıklığına başvuracağız.

"Devrimci" demokrasinin "yetkili" en yüksek resmi organı (gülmeyiniz) -*Izvestia* (Rusya İşçi, Asker ve Köylü temsilcileri Sovyetleri Kongresinin Merkez Yürütme Kurulu organı) 7 eylül 1917 tarihli 164 numaralı sayısında menşevik ve sosyalist devrimciler tarafından kontrol amacıyla kurulan ve tamamen onların elinde olan özel bir kuruluşun kararını yayınladı. Bu kuruluş merkez yürütme kurulunun "ekonomik bölümü" dür. Alınan karar resmi olarak, "hükümete bağlı, ekonomik hayatı düzenlemekle görevli merkezi kuruluşların mutlak etkisizliğini" kazanılmış bir savaş gibi kabul ediyor.

Gerçekte menşevikler ve sosyalist devrimcilerin eliyle imzalanmış kendi politikalarının çöküşünü belgeleyen başka bir delile gerek var mı?

Çarlık yönetiminde bile ekonomik hayatı düzenlemek ve denetim altına almak gerekliliği duyulmuş ve bu amaçla bir çok kurum oluşturulmuştu. Ama

---

(3) Söz konusu olan 5 (18) mayıs 1917 de kurulan birinci **Geçici koalisyon hükümeti**'dir. Resmen 6 (19) mayısta göreve başladı. Bu hükümete burjuvazinin temsilcileri yanında osy list devrimciler (Kerenski ve Çernov), sosyalist devrimcilerin bir yakını (Pereverzev), menşevikler (Skobelev ve Tsereteli) ve bir "Popüler sosyalist" (Pechekhonov) katılıyordu.

çarlık yönetiminde düzensizlik durmadan artmış, inanılmaz ölçülere ulaşmıştı. O zamanlar cumhuriyetçi, devrimci hükümetin görevinin ekonomik çöküntüyü önlemek için ciddi ve enerjik tedbirler almak olduğu hemen kabul edilmişti. Menşevik ve sosyalist devrimcilerin katıldığı "koalisyon" hükümeti kurulduğu vakit, hükümet, halka yaptığı 6 Mayıs tarihli gösterişli açıklamayla ekonomik hayatın kontrol ve düzenlenmesinin devlet eliyle yapılacağı sözünü vermişti. Tsereteli'ler, Çernov'lar, öteki menşevik ve sosyalist devrimci yöneticiler gibi, hükümete kefil olmakla kalmayıp onun elindeki "devrimci demokrasi kuruluşlarının" hükümet çalışmalarını kontrol ettiğine büyük tanrıları adına yemin ediyorlardı.

6 Mayıstan bu yana dört ay geçti; dört uzun ay boyunca Rusya binlerce askerini akıl almaz bir emperyalist "saldırı" uğruna kurban etti; dört ay boyunca, yaz mevsiminin nehir nakliyatı, tarım, ve maden aramasında sağladığı kolaylıktan yararlanmayı mümkün kılmasına rağmen ekonomik yıkım ve felâket dev adımlarla yaklaştı; dört ayın sonunda menşevikler ve sosyalist devrimciler hükümete bağlı kontrol kuruluşlarının "mutlak etkisizliğini" resmen tanımak zorunda kaldılar.

Ve bu menşevik ve sosyalist devrimciler şimdi ciddi bir devlet adamı havasıyla (bu satırları tam 12 eylül demokratik konferansının arifesinde yazıyoruz)[4] kadetler[5] koalisyonunun endüstri ve ticaret

(4) Rusya demokratik konferansı menşevik ve sosyalist devrimci eğilimli Sovyetlerin Merkez Yürütme Komitesi'nce iktidar sorununu çözümlemek için toplantıya çağırılmıştı. Aslında amacı kitlelerin dikkatlerini hazırlanan devrimden saptırmaktı. 12 (25) eylülde çalışmaya başlaması gereken konferans daha ertesi güne bırakıldı, ve 14-22 eylül (27 eylül-5 ekim) 1917 de Petrograd'da toplandı.
Menşevik ve sosyalist devrimci liderler konferansta çoğunluğu sağlayabilmek için çeşitli küçük burjuva ve burjuva örgütlerinin temsilci sayısını arttırırken işçilerin ve köylü kitlesinin

kodamanlarının, Kit Kityiç'lerin[6] Riabouchinski, Boublikov, Terechichenko ve ortaklarının katılacağı bir koalisyonla durumu düzeltebileceklerini sanıyorlar!

Menşevik ve sosyalist devrimcilerin bu şaşkınlık yaratan körlüklerini nasıl açıklamalı? Onları aşırı yürek temizliği ve akılsızlıkları yüzünden yanılan, ne yaptığını bilmeyen politika acemileri olarak kabul etmek mi gerekir? Hiçbir işi olmayan bakanlar, müsteşarlar, valiler, komiserler bolluğu değişik bir "politik" körlük yaratma özelliğine mi sahip olacak?

---

temsilini azaltmak için ellerinden geleni yapmışlardı. Bolşevikler konferansa menşeviklerle sosyalist devrimcilerin girişimlerini açıklamak için atıldılar.
Demokratik konferans ön parlamento ('Geçici Cumhuriyet Konseyi) kurul asını öngö en bir kararı kabul etti. Bu parlâ enter rejimin Rusya'ya getirildiği anısını yaratmaya yönelik bir girişimdi. Oysa ge ici hükümetin kararına göre, bu ön parlamento, hükümetin ya ında danışma kuruluşu olacaktı. Lenin kesinlikle bu kuruluşu boy ot etmeye çağırdı. Çünkü ona katılmak bu kuruluşun devrimin ortaya çıkardığı işleri çözmeye yetenekli olduğu kuruntusunu ya atabilirdi 7 (20) ekimde ön parlamentonunu açılış günü bolşevikler a ıklamalarını okudular ve toplantıyı terkettiler.

(5) **Kadetler,** Rusya'daki liberal monarşist burjuvazinin yönetici partisi olan Anayasal Demokrat Partinin üyeleri. 1905 ekiminde kurulan bu parti, yapısında burjuvazinin emsilcilerini, burjuva aydınlarını ve arazi sahipleri çevresinden "zemstovos" yöne icilerini topluyordu.
Birinci dünya savaşı boyunca bunlar çar hükümetinin fetih politikasını etkin bi imde destekled ler. Şubat burjuva demokratik devriminde monarşiyi kurt rmaya alıştılar. Geçici burjuva hükümetindeki yönetici görevlerinde karşı devrimci, halk düşmanı bir politika izlediler. Ekim Sosyalist dev iminin zaferinden sonra kadetler Sovyetler iktidarının uzlaşmaz düşmanı olarak ortaya çıktılar, karşı devrimci tüm silahlı gösterilere ve müdahaleci kampanyalara etkin biçimde katıldılar.

(6) **Kit Kityiç,** A.N. Ostrovski'nin komedi kah amanı zengin tüccar Kit Kityiç. Lenin bu isimle bir çok iş çeviren kapitalistleri kastediyor.

KONTROL TEDBİRLERİ HERKESÇE BİLİNİR VE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ KOLAYDIR

Kontrol araç ve tedbirleri son derece karmaşık, güç, hâlâ denenmemiş, hatta bilinmeyen şeyler değil midir? sorusu sorulabilir. Savsaklamalar kadet partisinin, endüstri ve ticaret sınıfının, menşevik ve sosyalist devrimci partinin devlet adamlarının altı aydır boşuna alın teri dökerek, kontrol için yeni tedbir ve olanaklar üzerine araştırma, inceleme yapmalarıyla açıklanmıyor mu? Sorun inanılmayacak kadar güç olarak ortaya çıkıyor ve hâlâ çözülmemiş duruyor.

Yazık! Olanlar, eğitilmemiş, bilgisiz, kafası körleştirilmiş mujik'e ve her şeye inanan, hiçbir şeyi derinliğine araştırmayan dar kafalı burjuvaya bu biçimde sunulmaya çalışılıyor. Ama gerçekte çarlık yönetimi bile, hatta "eski rejim" dahi, savaş endüstri komitelerini[7] kurduğu vakit kontrolu sağlama biçiminin asıl yol ve gerçek tedbirinin toplumun meslek,

[7] **Savaş endüstri komiteleri** Rusya'da emperyalist büyük burjuvazi tarafından çarlığa son savaş gayretlerinde yardım için 1915 mayısında kurulmuştu. Burjuvazi işçileri kendi etkisine alma ve onlara sonuna kadar savaş düşüncesini kabul ettirme girişiminde komiteler yanında "işçi grupları" örgütlemeye karar verdi; bu gruplar Rusya'da burjuvazi ile emekçi sınıfı arasında "sınıf barışı" kurulduğunu göstermeliydi. Bolşevikler savaş endüstri komitelerini boykot ettiler ve bu tutum, işçilerce de izlendi.

çalışma kolu ve iş dalına göre yönetime katılması olduğunu biliyordu. Ama çarlık yönetimi toplumun katılımından korkuyordu; onun için bu yöntemin kullanılmasını her türlü yolla sınırlıyor, yapma engellerle baltalıyor ve herkesçe bilinen, son derece basit ve en iyi biçimde uygulanabilir kontrol yollarını köstekliyordu.

Savaşın büyük yıkımı ve ağır yükü altında ezilen, açlık ve ekonomik güçlüklerden az veya çok biçimde etkilenen bütün savaşçı devletler, hemen her zaman toplumun katılımını teşvik eden, devlet tarafından gözetilen bir seri kontrol tedbirlerini uzun zamandır düzenleyip, sınırlayıp, uygulayıp, denediler. Bu kontrol tedbirleri herkesçe biliniyor; bu konuda çok konuşulmuş ve yazılmış ileri savaşçı ülkeler tarafından yayınlanan kontrolla ilgili kanunlar Rusçaya çevrilmiş, Rus basınında ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Eğer hükümetimiz kontrolu gerçekten ciddi ve pratik biçimde uygulamak isteseydi; eğer kurumları, kapitalistlere karşı kölelikle "mutlak etkisizliğe" mahkum etmeseydi, devletin bilinen ve uygulanan kontrol tedbirlerini uygulamaktan başka işi kalmazdı. Bu uygulamaya tek engel kadetler, sosyalist devrimciler ve menşeviklerin halkın gözünden sakladıkları, kontrolun kapitalistlerin şaşkınlık verici kârlarını ortaya çıkaracağı ve onların çıkarlarını bozacağı gerçeğiydi.

Bu temel sorunu (aslında Rusya'yı savaş ve açlıktan kurtarmak isteyen gerçekten devrimci bütün hükümetlerin bu program sorununu) daha iyi anlatabilmek için temel kontrol tedbirlerini sıralayacak ve hepsini teker teker inceleyeceğiz.

Göreceğiz ki demokratik devrimciliği, yalnız aldatıcı kararname ve emirlerde kalmayan bir hükümetin Rusya'da, kuruluşunun ilk haftasından itibaren kontrolden hileyle kaçmaya çalışan kapitalist-

lere karşı temel kontrol tedbirlerini alması bunları ciddiyetle uygulaması, toplumu kapitalistleri denetlemeye davet etmesi ve kapitalistlerin kontrol kararlarına harfi harfine uymasına dikkat etmesi gerekli ve yeterliydi.

Bu temel tedbirler şunlardır:

1. Bütün bankaların, işlemleri devlet tarafından kontrol edilecek tek bir banka halinde birleşmesi veya bankaların ulusallaştırılması.

2. Kapitalist sendikaların, yani en önemli tekelci kapitalist grupların (şeker, petrol, kömür, maden v.s. sendikalarının) ulusallaştırılması,

3. Ticari gizliliğin kaldırılması,

4. Zorla kartelleştirme; yani bütün sanayici, tüccar ve genel olarak patronların kartel veya sendika şeklinde bir araya gelme zorunluluğu,

5. Toplumun tüketici ortaklıklar şeklinde örgütlenmesini zorunlu kılmak veya teşvik etmek ve bunları kontrol altında tutmak.

Şimdi de bu tedbirlerin her birinin demokratik ve devrimci bir anlayışla uygulanmasının alabileceği önemi görelim.

BANKALARIN ULUSALLAŞTIRILMASI

Bankaların modern ekonomik hayatın önemli merkezleri ve bütün kapitalist sistemin sinir merkezleri olduğu biliniyor. "Ekonomik hayatın düzenlenmesi"nden sözederken bankaların ulusallaştırılmasına değinmemek, ya bir cahillik örneği vermek ya da şatafatlı söz ve tutulmayacağı önceden kararlaştırılan cafcaflı vaadlerle halkı aldatmaktır.

Banka işlemlerini düzenlemeden, kontrol altına almadan buğday dağıtımının veya genelikle mal üretimi ve dağıtımını kontrol etmenin, düzenlemenin bir anlamı yoktur. Bu, kuşkulu bir kaç kuruşun peşine düşerken milyonlarca rubleyi görmezlikten gelmektir. Modern bankalar (buğday ve öteki ürünler) ticareti ve sanayi ile o denli yakından, ayrılmamacasına birleşmişlerdir ki, bankalar "el koyma"dan "demokratik ve devrimci" sayılabilecek ciddi bir şey yapma olasılığı yoktur.

Devletin bankalara "el koyması" güç ve karmaşık bir iş midir? Aslında bu tür sözlerle genellikle dar kafalı burjuvalar korkutulmaya çalışılıyor. Elbette bunu yapanlar çıkarlarını bu yönde gören kapitalistler ve onların savunucularıdır.

Gerçekte "varlıklıların" tek kuruşuna dokunmayan ulusallaştırma, teknik ve kültürel yönden hiçbir

güçlük göstermiyor. O yalnızca bir avuç zenginin iğrenç aç gözlülüğü yüzünden engelleniyor. Eğer bankaların ulusallaştırılması sık sık özel mallara el konulmasıyla karıştırılıyorsa bunun suçu bu karışıklığı yayan ve çıkarı halkı yanıltmakta olan burjuva basınındadır.

Bankaların kullandığı birikmiş sermayenin mülkiyeti, basılı veya el yazması senet, tahvil, poliçe, makbuz gibi belgelerle kanıtlanmıştır. Bunların hiçbiri, bankaların ulusallaştırılmasıyla yani tek bir banka halinde birleştirilmesiyle ortadan kalkmaz ve değiştirilmez. Biriktirme sandığında 15 rublesi olan bir kişi bankaların ulusallaştırılmasından sonra parasının sahibi olarak kalacak, 15 milyon rublesi olan da aynı şekilde parasını senet, tahvil, poliçe şeklinde koruyacaktır.

Bankaların ulusallaştırılmasının önemi nedir öyleyse?

Bankaların ve onların işlemlerinin gerçek kontrolu ticari gizlilik ortadan kaldırılsa bile mümkün değildir; çünkü bilanço yapmak, hayali şirket ve şubeler kurmak, kiralık kişileri kullanmakta yararlı olan son derece karmaşık, ince işlemleri izlemek mümkün değildir. Sadece bütün bankaların mülkiyet ilişkilerinde en ufak bir değişiklik meydana getirmeden, —tekrar edelim— hiç kimsenin tek bir kuruşuna dokunmadan, tek bir banka halinde birleştirilmesi, yukarıda sözü edilen tedbirlerin uygulanması şartıyla da gerçek bir kontrolu mümkün kılacaktır. Sadece bankaların ulusallaştırılması devlete milyon ve milyarların ne zaman, nerede, nasıl ve ne yönde kullanıldığını bilme olasılığını verecektir. Sadece bankalar —kapitalist trafiğin bu merkezi, ana ekseni ve temel mekanizması— üzerinde gerçekleştirilecek kontrol, bütün ekonomik hayat, üretim ve temel ürünlerin dağıtımı konusunda sözde kalmayan, ger-

çek bir kontrol sağlanmasına izin verecektir; bu kontrol "ekonomik hayatın düzenlenmesi"ne imkan sağlayacaktır. Bu yapılmadığı takdirde tedbir kararları, halkı aldatmaya yönelik resmi bir sözden öteye gitmeyecektir. Sadece banka işlemlerinin kontrolu, tek bir banka tarafından yapılmak şartıyla, daha sonra kolaylıkla uygulanabilecek tedbirler sayesinde de bugün büyük ölçüde hayal olan kazanç vergisi alımını, mal ve gelir durumunu saklama olasılığı bırakmadan gerçekleştirmeye izin verecektir.

Bütün bunları yapabilmek için bankaların kayıtsız şartsız ulusallaştırılmasını kararlaştırmak yetecektir; Zira, yönetici ve çalışanlar bunu kendileri gerçekleştireceklerdir. Tek bir kararnameyle ve "birdenbire" gerçekleştirilebilecek bu tedbir için devletin hiçbir özel organ ve özel hazırlığa ihtiyacı yoktur. Çünkü böyle bir tedbirin ekonomik olasılığı kendi gelişiminde poliçe, aksiyon, tahvil aşamasına varan kapitalizm tarafından yaratılmıştır. Saymanlığın birleştirilmesinden başka yapacak şey kalmamıştır. Eğer demokratik devrimci devlet bütün bankaların tek bir banka halinde birleşmesi için yönetici ve memurların her şehirdeki meclislerini, her bölge ve ülkedeki kongrelerini derhal —telgrafla— toplantıya çağırsa, bu reform bir kaç hafta içinde tamamlanabilecektir. Yönetici ve yüksek dereceli memurların direneceği, devleti yanıltmaya ve işleri sürüncemede bırakmaya çalışacakları açıktır. Çünkü bu baylar kazançlı yemlikleri, son derece kârlı namussuzca işler çevirme olanağını yitireceklerdir. *Bütün her şey burada toplanmaktadır.* Eğer devlet gücü sadece kâğıt üstünde devrimci olmasa (yani etkisizlik ve alışılmışın dışına çıkmaktan korkmasa), yalnız sözle demokratik olmasa (yani bir avuç zengin azınlığın değil, halkın çoğunluğunun çıkarına davransa) bankaların çatışmasız, sarsıntısız ulusallaştırılması için en ufak sav-

saklama çabasına giren, belgeler ve hesapları gizlemeye çalışabilecek yönetici idareci ve büyük hisse sahiplerine ceza olarak mallarına elkoyma ve hapsedilmelerine ilişkin kararnameler çıkarsa, yine örneğin fakir memurları örgütlemek, aralarından yolsuzluk ve savsaklama çabasına giren zengin yöneticileri ortaya çıkaranları ödüllendirmeyi kabul etse, bu iş kolaylıkla halledilecektir. Bankaların ulusallaştırılmasının bütün halk için, yalnız (bankayla çok seyrek olarak işleri olan) işçiler için değil köylü ve küçük sanayici kitlesi için yararı pek büyük olacaktır. Bundan çok büyük bir çalışma tasarrufu sağlanacak ve devletin eski banka memur sayısını koruduğu var sayılsa bile bu, bankaların kullanımının evrenselleşmesine (genelleşmesine) ve şubelerin artmasına doğru önemli bir adım olacak; toplum bankaların hizmetinden daha fazla yararlanabilecektir. Küçük patron ve köylüler için kredi almak daha kolay hale gelecektir. Devlete gelince, o , ilk olarak önce bütün mali işlemleri tüm açıklığıyla tanıma, onları kontrol etme, sonra ekonomik hayatı düzenleme nihayet kapitalist baylara "hizmetleri için" akıllara durgunluk veren "komisyon" ödeme zorunda kalmadan devlete büyük işlemleri için gerekli milyonlar ve milyarları bulma olasılığını elde edecektir. Bu yüzden —sadece bu yüzden— bütün kapitalistler, burjuva profesörler, bütün burjuvazi ve onların uşakları Plekhanov'lar, Potressov ve ortakları, ağızları köpük dolu, bankaların ulusallaştırılmasına karşı savaşa çıkmaya, ulusal "savunma" açısından, yani askeri yönden bile sınırsız kolaylıkları olan ve ülkenin "askeri gücünü" büyük ölçüde artırma niteliğinde olan bu son derece kolay ve acele tedbire karşı binlerce bahane uydurmaya hazırlar.

Ama burada bize belki şu itiraz yapılacaktır. Nasıl oluyorda Almanya ve Birleşik Amerika gibi ileri ül-

keler bankaları ulusallaştırmayı düşünmeden "ekonomik hayatlarını" imrenilecek biçimde düzenliyorlar?

Çünkü biri monarşi öteki cumhuriyet olan bu devletlerin ikisi de yalnız kapitalist değil, aynı zamanda emperyalisttirler. Böyle olunca kendilerine gerekli değişmeleri gerici bürokratik yolla gerçekleştiriyorlar. Oysa biz burada demokratik devrimci yoldan söz ediyoruz.

Bu "küçük fark"ın büyük önemi vardır. Çok zaman bunu düşünme "alışkanlığı" yoktur. "Devrimci demokrasi" sözü çoğumuzda (özellikle sosyalist devrimci ve menşeviklerde) tanrıya inanacak kadar bilgisiz olmayan kişilerce kullanılan "Allaha şükür" gibi veya " "saygıdeğer yurttaş" gibi bazen *Dien*[8] veya *Edinstvo*[9] gazetelerini hazırlayanlara hitap ederken kullanılan deyim gibi alışılmış söz haline geldi. Oysa herkes veya hemen hemen herkes, bu gazetelerin kapitalistler tarafından kendi çıkarları için kurulduğu ve beslendiğinden şüphelenmekte dolayısıyla sahte sosyalistlerin bu gazetelerle işbirliği yapması pek az "saygıdeğer" olmaktadır.

Eğer "devrimci demokrasi" deyiminin gösterişli basma kalıp bir söz veya evrensel bir söz gibi kullanmak yerine anlamı üzerinde biraz *düşünülse*, demokrat olmanın azınlığın değil, halkın çoğunluğunun çıkarları ile bir olmak; devrimci olmanın, zararlı ve

---

(8) **"Dien"** (Gün), 1912'den itibaren Petersburg'da yayınlanan liberal burjuva eğilimli günlük gazete. Tasfiyeci menşevikler bu gazete ile işbirliği ediyorlardı. 1917 şubatından sonra gazete tamamen onların eline geçti. 26 ekim (8 kasım) 1917 de Petrograd Sovyet'i Devrimci Askeri Komitesi tarafından yasaklandı.

(9) **"Edinstvo"** (Birlik) Petrograd'da 1917 martından kasımına kadar, sonra 1917 aralığında ve 1918 ocağında başka bir adla — **Nache Edinstvo** 'Birliğimiz),— yayınlanan günlük gazete. G. Plekhanov yazı işleri müdürlerindendi. Bu gazete sonuna kadar savaş yanlısı aşırı sağcı menşevikleri etrafında topluyor, geçici burjuva hükümetini şartsız destekliyordu; Bolşevik Partisine şiddetle karşı çıkıyordu.

zamanı geçmiş her şeyi acımadan, en inançlı biçimde yok etmek anlamına geldiği görülür.

Amerika ve Almanya'da ne hükümetlerin ne de yönetici sınıfların, bilindiği kadarıyla, "devrimci demokrasi" de gözleri vardır, ama bizim sosyalist devrimci ve menşeviklerimiz bunu istemekte (ve alçaklaştırmaktadırlar) dirler.

Almanya'da ulusal önemi olan sadece *dört* özel banka vardır; Birleşik Amerika'da ise *iki*. Bu bankaların başındaki mali krallar açısından, gürültüsüzce, gizlice, devlet görevlilerini baştan çıkararak (bu Birleşik Amerika ve Almanya için genel bir kuraldır), bankaların özel niteliğini işlemlerin gizliliğini korumak için devam ettirerek, devletten milyonlarca dolar "aşırı kâr" elde etmek ve hileli mali işlemlerin başarısını sağlamak için devrimci olmayan gerici, demokratik olmayan bürokratik tutuma uymak daha kolay, rahat ve kârlıdır.

Amerika, Almanya gibi, "ekonomik hayatı", işçiler (ve bir kısım köylüler), için *askeri zindan*, bankacı ve kapitalistler için *cennet* yaratacak biçimde düzenliyor. Onların düzenlemesi işçiler için açlığa kadar "kemerleri sıkmak"tan, kapitalistlere (gizlice, gerici bürokratik biçimde) savaş öncesinden daha yüksek kârlar sağlamaktan ibarettir.

Bu yol aynı şekilde emperyalist cumhuriyetçi Rusya için de mümkündür. Yalnız Militrkov ve Chingarevlerin değil, gerici bürokratik yollarla bankaların "dokunulmazlığını" ve akıl almaz kâr haklarını doğru bulan Kerenski ile ortak Terechtchenko, Nekrassov, Bernatski, Prokopovitch ve hempalarının yaptıkları budur. Gerçeği söyleme yürekliliğini gösterelim : Cumhuriyetçi Rusya'da ekonomik hayat gerici bürokratik yollarla düzenlenmek isteniyor ama bu bir numaralı Kornilov'un[10] dağıtmayı başaramadığı,

(10) Söz konusu olan burjuvazi ve toprak sahipleri tarafından 1917 ağustosunda düzenlenen karşı devrimci komplodur. Ordu baş-

iki numaralı Kornilov'un aynı şeyi deneyeceği "Sovyetlerin" varlığı yüzünden gerçekleştirilemiyor.

Gerçek budur. Acı ama basit olan bu gerçek, halkı aydınlatmak için "büyük" "devrimci" demokrasi yalanlarından daha yararlıdır.

*

Bankaların ulusallaştırılması, sigortaların da aynı zamanda ulusallaştırılmasını, yani bütün sigorta şirketlerinin tek bir şirket halinde birleştirilmesi, çalışmalarının merkezileştirilmesi bankaların devlet tarafından kontrolunu son derece kolaylaştıracaktır. Eğer demokratik devrimci devlet, yönetici ve büyük hisse sahiplerine bu yolda en ufak gecikme olmadan ilerlenmesini emretse, bu kere de sigorta şirketleri memurlarının kongresi kendi sorumlulukları altında bu birleşmeyi derhal, kolaylıkla gerçekleştireceklerdir. Kapitalistler, sigorta işlerine milyonlar yatırmışlardır. Bu şirketlerde bütün işler memurlar tarafından yapılır. Şirketlerin birleştirilmesi sigorta primlerinin azalması, sigortalılara çok kolaylık ve rahatlık sağlanması sonucunu doğuracak ve bu aynı güç ve kaynakların kullanımıyla sigortalı sayısının arttırılmasını getirecektir. Ülkenin "savunma yeteneği"ni de arttıracak, halkın emeğinden tasarrufu sağlayacak ve "ekonomik hayatın düzenlenmesinde" sözde değil, gerçekte ciddi imkânlar yaratacak olan bu değişime, bir avuç kârlı yemlikleri elinde tutanların etkisizliği, alışkanlığı, aç gözlülüğünden başka hiç ama hiçbir şey karşı çıkmayacaktır.

komutanın çar yanlısı general Kornilov tarafından yönetildi. Komplocular Petrograd'ı ele geçirmeyi, Bolşevik Partisiyle Sovyetleri ortadan kaldırmayı, ülkede askeri diktatörlük kurma ı ve monarşiyi geri getirmeyi amaçlamışlardı. Kornilov'un entrikası Bolşevik Partisince yönetilen işçiler ve köylüler tarafından bozuldu. Kitlelerin baskısıyla geçici hükümet Kornilov ve suç ortaklarına yıkıcılıktan tutuklama kararı vermek zorunda kaldı.

PATRON SENDİKALARININ ULUSALLAŞTIRILMASI

Kapitalizmi eski ekonomik sistemlerden, kapitalizm öncesi sistemlerden ayıran şey, onun ekonominin değişik kolları arasında bir bağlantı ve karşılıklı bağımlılık kurmasıdır. Hemen söyleyelim ki bu özellik olmadan sosyalizm yönünden hiçbir tedbir teknik olarak gerçekleştirilemez. Oysa modern kapitalizm bankaların üretim üzerindeki egemenliği sayesinde ulusal ekonominin değişik kolları arasındaki karşılıklı bağımlılığı en yüksek düzeye çıkardı. Bankalar ve ticaretle sanayiin temel dalları kaynaşmışlardır. Bu, bir yandan ticaret ve sanayi sendikaları (şeker, kömür, demir, petrol, v.s.) üzerine devlet tekelinin yerleştirilmesini amaçlayan tedbirleri almadan, bu sendikaları ulusallaştırmadan, yalnızca bankaları ulusallaştırmanın yeterli olmayacağı anlamına gelir. Bu, öte yandan ekonomik hayatın düzenlenmesi gerçekten isteniyorsa, bunun bankalarla patron sendikalarının aynı anda ulusallaştırılmasını içerdiği anlamını da taşır.

Şeker sendikasını örnek olarak alalım. Çarlık yönetimi sırasında kurulan bu sendika daha o zaman, çok iyi donanmış fabrika ve işletmelerden ku-

rulu bir kapitalist gruptu. Ve bu grupta elbette aşırı gerici ve bürokratik anlayış hakimdi; kapitalistlere, utanç verici kârlar sağlıyor, işçi ve memurlarını bütün haklardan yoksun, aşağılanan, kafaları körleştirilen gerçek esir haline düşürüyordu. Devlet, daha o zamanlar üretimi büyük sanayici ve zenginler yararına kontrol ediyor ve düzenliyordu.

Burada yapılacak şey *sadece* gerici bürokratik düzenlemenin, memur, mühendis yönetici ve ortakların kongresini toplantıya çağıran, tek düzenli saymanlık ve işçi sendikalarının kontrolunu yerleştiren basit kararnamelerle demokratik devrimci düzenleme haline getirilmesidir. Bu son derece kolaydır, ama hâlâ gerçekleştirilmemiştir. Demokratik cumhuriyet yönetiminde şeker sanayi gerici bürokratik düzenlemeye bağlı kalmaya devam ediyor; her şey geçmişteki gibi: Halkın emeğinin ziyanı, alışkanlıklar, durgunluk, Bobrinski ve Çernenko'ların zenginleşmesi... Eğer sosyalist devrimciler ve menşevikler halkın vicdanını, ekonomik hayatın düzenlenmesinde hükümetin "mutlak etkisizliği"ni kaçınılmaz hale getiren şeker kralları ile "koalisyon" planları ile karartırlarsa bürokrasının değil demokrasinin, "şeker kralları"nın değil işçi ve memurlarının girişimine çağrıda bulunmak gerekecektir; bu birden, bir kaç gün içinde yapılabilir ve yapılması gereken iştir.[*]

Petrol sanayini alalım. Bu sanayi kapitalizmin önceki gelişmeleriyle büyük ölçüde "toplumsallaştırılmıştı". Bir çift petrol kralı teknik ve sosyal düzeyde ülke ölçüsünde düzenlenmiş, yüzlerce ve binlerce mühendis ve memurca yönetilen bir "işten" yalnız başlarına yüzlerce milyon kazanıyorlar. Petrol sanayinin ulusallaştırılması *hemen* mümkündür ve

(*) Bu satırlar gazetelerden Kerenski hükümetinin şeker tekelini kurduğunu öğrendiğim zaman yazılmış bulunuyordu. Bu karar doğal olarak, gerici bürokratik yollarla, işçi ve memur kongreleri olmaksızın, sessizce, kapitalistlere dokunmadan alınmıştı.

devrimci demokratik bir devlet için zorunluluktur; hele bu devlet çok ağır bir kriz geçiriyor ve yakacak üretiminin arttırılması gerekiyorsa. Bürokratik kontrolun bu konuda hiçbir şey vermeyeceği ve hiçbir şeyi değiştirmeyeceği açıktır. Çünkü "petrol kralları" çarın bakanlarınca nasıl haklı bulunmuşlarsa Terechtchenko, Kerenski, Avksentiev ve Skobelev yanında da burjuva basınının savsaklamaları, özel baha-neleri, vaadleri, doğrudan veya dolaylı baştan çıkarmalarıyla (buna Kerenski ve Avksentiev'lerin pek güvendiği "kamu oyu" deniliyor), yöneticilerin bozulmasıyla (Bunlara, Kerenski ve Avksentiev'ler ilişmemiş eski devlet aygıtındaki görevlerinde tutmuşlardır.) yine haklı çıkacaklardır.

Ciddi bir şey yapmak için gerçekten devrimci biçimde bürokrasiden demokrasiye geçmek, yani petrol krallarına ve hisse sahiplerine savaş açmak, mallarına el koymak; petrol sanayinin ulusallaştırılmasına çıkardıkları güçlük, gelir ve hesapları gizlemek, üretimi engellemek, üretimi artırmayı amaçlayan tedbirleri almayı reddetmekten dolayı hapsedilmelerini kararlaştırmak gerekir. İşçi ve memurların girişkenliğine çağrıda bulunmak, onları konferans veya kongreye çağırmak, onlara geniş bir kontrol örgütlemek ve üretimi arttırmak kaydıyla kârdan belli bir pay vermek gerekir. Eğer bu tür devrimci demokratik tedbirler 1917 nisanından beri hemen alınsaydı, dünyanın en zengin sıvı yakıt kaynaklarına sahip ülkelerinden biri olan Rusya, yaz boyunca su yolu nakliyatıyla topluma gerekli nicelikte yakıtı verebilme olanağını sağlayabilirdi.

Ne burjuva hükümeti, ne sosyalist devrimci, menşevik ve kadet koalisyonu bir şey yaptılar; küçük bürokratik değişim oyunları ile yetindiler. Tek bir demokratik ve devrimci tedbir almaya cesaret edemediler. Her şey çarlık devrindeki gibi sürüyor. Aynı pet-

rol kralları, aynı durgunluk işçi ve memurların sömürücülere karşı aynı nefreti, bu yüzden aynı çürüme, halkın emeğinin aynı ziyanı. Cumhuriyetçi bakanlıklardaki kâğıt başlıklarından başka hiçbir şey değişmedi.

Teknik ve kültürel açıdan ulusallaştırmaya daha az "hazır" olmayan maden kömürü sanayindeki kömür kralları ötekilerden hiç de aşağı kalmayan bir utanmazlıkla halk soyguncuları olarak hüküm sürüyorlar; burada doğruluğu kesin bir dizi apaçık baltalama hareketi, apaçık yıkma ve üretimin sanayiciler tarafından durdurulmasıyla karşı karşıyayız. Menşevik bakanlık organı *Rabotchaia Gazeta*[11] dışında (herkes) bu olayları kabul ediyor ama işçilerle kömür sendikaları korsanlarının eşit sayıda temsil edildiği eskimiş gerici bürokratik konferanslardan başka hiçbir şey yapılmıyor! Ülkeyi yıkıma götüren, üretimi durduran kömür sanayicilerine karşı hiçbir devrimci demokratik tedbir, hiçbir gerçek kontrol, aşağıdan gelen, memurlar sendikasınca, işçilerce gerçekleştirilecek kontrol girişimi yok. Bu nasıl olur? Hepimiz, kadetlerle değilse bile en azından sanayici ve ticari çevrelerle "koalisyon" yanlısı değil miyiz? Oysa, koalisyon içinde olmak demek iktidarı kapitalistlere bırakmak, onları cezasız koymak, tekere çubuk sokmalarına göz yummak, her şeyi işçilerin üstüne atmak, ekonomik yıkımı arttırmak böylece, Kornilov'un yeni bir güç denemesini hazırlamaktır!

(11) **"Rabotchala Gazeta"** (İşçi Gazetesi), günlük menşevik gazete 1917 yılı martından kasımına kadar Petrograd'da yayınlandı.

TİCARİ GİZLİLİĞİN KALDIRILMASI

Ticari gizliliği ortadan kaldırmadan üretimin kontrolu ve dağıtımı, ya kadetlerin sosyalist devrimci ve menşevikleri kandırmaya: sosyalist devrimci ve menşevikler de işçi sınıfını aldatmaya yarayan boş bir sözdür ya da sadece gerici bürokratik tedbir ve yolların uydurma bir kılıfıdır. Bu gerçeğin uyarılmamış her kişi için bütün açıklığına. *Pravda'nın*[12] ısrarla ticari gizliliğin kaldırılmasını istemesine rağmen (bu

(12) **"Pravda"**, yasaya uygun, günlük bolşevik gazete. İlk sayısı 22 nisan (5 mayıs) 1912 de etrograd'da yayınlandı.
Pravda işçilerce toplanan paralar sayesinde yayınlanan bir kitle işçi gazetesiydi. Ortalama kırk bin nüsha basılıyordu, bu rakam b ı sayılar için altmış bine kadar çıkıyordu. bu işçi azetesinin örgütl nmesi, büyük bir tarihin gerçekleştirilmesinde katkı olarak Petrograd işçilerinin olumlu işler bölümüne Lenin tarafından yazıldı.
Lenin **Pravda**'nın ideolojik yönetimini üstlenmişti, yazılarını hemen her gün yolluyor, yazı kuruluna talimat veriyordu.
Gazeteyi kavgacı ve devrimci anlayışta tutmaya özenle çalıştı.
Pravda aralıksız olarak polisin kıyıcılığı ile karşı karşıya idi. Çarlık hükümetince sekiz kez yasaklandı: ama her seferinde başka bir adla yeniden yayınlandı.
8 (21) temmuz 1914 de birinci dünya savaşı öncesi yasaklandı.
Pravda'nın yayımı ancak şubat devriminden sonra yeniden başladı. 5 (18) mart 1917'den sonra R.S.D. (B) İ.P'nin merkez organı olarak yayınlandı. 1917 yılının temmuzundan ekimine kadar geçici hükümetin takibi karşısında bir çok kere ad değiştirdi: Listok Pravdy (Gerçeğin Gazetesi), Proletari(Emekçi), Rabotchi (İşçi), Rabotehi Pout (İşçi Yolu). 27 Ekim (9 k sım) dan itibaren gazete eski adını aldı.

istek *Pravda*'nın, sermayenin uşağı Kerenski hükümeti tarafından yasaklanmasının temel nedenlerinden biri oldu), ne cumhuriyetçi hükümet, ne de "devrimci demokrasinin yetkili organları" gerçek kontrolun bu *ilk şartını* akıllarına getirmediler bile.

Bütün kontrolun anahtarı buradadır. Halkı soyan, üretimi baltalayan sermayenin en hassas noktası buradadır. Sosyalist devrimciler ve menşevikler sorunu ortaya koymaktan bu yüzden korkuyorlar.

Kapitalistlerin bu konuda küçük burjuvalarca da düşünülmeden tekrarlanan görüşleri şöyledir: Genel olarak kapitalist ekonomi ticari gizliliğin kaldırılmasını kesinlikle kabul etmez çünkü üretim araçlarının özel mülkiyeti ve değişik iş kurumlarının piyasaya bağımlılıkları, ticaret defterleri ve ticari işlemlerin —banka işlemleri de doğal olarak buna dahildir— gizliliğinin "çok kutsal dokunulmazlığını" gerekli kılıyor.

Bu ve benzeri görüşleri şu veya bu biçimde tekrarlayanlar gözlerini günlük ekonomik hayatın iki ana, temel ve herkesçe bilinen olayına kapayarak hem kendilerini hem de halkı kandırıyorlar. Birinci olay: Büyük kapitalizm, bankaların kapitalist sendikaların ve büyük fabrikaların özel yönetim biçimi. İkinci olay: Savaş.

Ticari gizliliğin gölgesinde kalma nedenlerini ortadan kaldıran aslında her yerde tekelci kapitalizm haline dönüşen günümüzün büyük tapitalizmidir; o bu gizliliği iki yüzlülük ve büyük sermayenin duyulmamış kârlarını ve mali dolandırıcılıklarını saklama aracı haline getirmektedir. Büyük kapitalist işletme kendi teknik özelliği nedeniyle toplumsallaştırılmış, yani binlerce kişi için çalışmakta ve işlemlerine doğrudan veya dolaylı olarak yüzlerce, binlerce aileyi ortak etmektedir. Bu genellikle hiçbir ticaret defteri tutmayan, dolayısıyla ticari gizliliğin

kaldırılmasıyla ilgisi olmayan küçük sanatkar ve orta köylü işletmelerinden farklıdır.

Bununla birlikte, büyük bir işletmede işlemler yüzlerce hatta daha fazla kişice bilinir. Ticari gizliliği koruyan kanunu burada üretim ihtiyaçlarına veya değiş tokuşa değil en kaba biçimdeki spekülasyon ve kâr çabalarına; anonim şirketlerde özellikle yaygın ve halkı yanıltmak için bilanço ve özetlerle ustalıkla gizlenen dolandırıcılığa yaramaktadır. Eğer ticari gizlilik küçük üretimde, yani üretimin toplumsallaşmadığı ama parçalandığı, serpiştirildiği küçük köylü ve sanatkâr arasında kaçınılmazsa, bu gizliliği büyük kapitalist işletmede korumak, bir avuç, evet bir avuç insanın kâr ve ayrıcalığını tüm halkın *yararına* karşı korumaktır. Bu, anonim şirket bilançolarının yayınlanmasını öngören kanunca zaten kabul edilmiştir, ama —bütün ileri ülkelerde olduğu gibi, Rusya'da da uygulanan— bu kontrol gerici bürokratik bir kontroldür; halkın gözünü kapatmakta, anonim şirketlerin işlemleri konusunda tüm gerçeği öğrenmeye izin vermemektedir.

Devrimci demokrat gibi davranmak için ticari gizliliği ortadan kaldıran, büyük şirketlerden ve zenginlerden eksiksiz rapor isteyen, demokratik olarak geçerli görüşleri anlatabilmek için oldukça önemli sayıya ulaşan her yurttaş grubuna (örneğin 1000 veya 10.000 seçmen) herhangi bir büyük işletmenin bütün belgelerini denetlemek hakkı veren yeni bir kanunu derhal çıkartmak gerekir. Bu tedbir basit bir kararname ile tamamen ve kolaylıkla gerçekleştirilebilir; o yalnız başına *halk* girişkenliğini, memur ve işçi kuruluşları ile bütün siyasal partilerin kontrolunu teşvik edecek, kontrolu etkili ve demokratik hale getirecektir.

Buna savaşı ekleyiniz. Sanayi ve ticari kuruluşların çok büyük çoğunluğu halen "serbet piyasa"

için değil, devlet için, savaş için çalışıyorlar. Bunun içindir ki *Pravda*'da bize sosyalizmin kurulamayacağı karşılığını verenlerin yalan söylediğini, üç kat yalan söylediğini yazmıştım. Çünkü söz konusu olan, şimdi, hemen, bugünden yarına sosyalizmi kurmak değil, devlet hazinesinin soyulmasını ortaya koymaktadır.(*)

"Savaş için" (yani doğrudan veya dolaylı olarak savaş malzemesine bağlı) çalışan kapitalist kuruluş, kamu hazinesini sistemli olarak yağma ediyor; ticari gizliliğin kalkmasına karşı duran kadetler, menşevik ve sosyalist devrimcilerle birlikte devlet gelirlerinin yağmasını kolaylaştırmak ve örtbas etmekten başka şey yapmıyorlar.

Savaş Rusya'ya her gün elli milyon rubleye maloluyor. Bu elli milyonun büyük kısmı ordunun malzeme aldığı kişilere gidiyor. Her gün bu elli milyonun en azından beş, belki de on milyonu veya daha fazlası kapitalistlere ve onlarla şu veya bu şekilde ortaklığı olan devlet memurlarına "meşru kâr" sağlıyor. Böylece en önemli firmalar ve savaş malzemesi üzerindeki işlemleri için para veren bankalar kamu hazinesini yağmalıyor, şaşkınlık verici kârlar sağlıyorlar çünkü "herkes" malzeme üzerinden sağlanan bu utanç verici kârları, bankalarca gizlenen "garanti mektuplarını", hayatın pahalılaşmasından yararlananların isimlerini biliyor; "toplumda" bunlardan alaylı bir gülüşle söz ediliyor; "hoşa gitmeyen" olayları örtbas etmek, "nazik" sorunları atlatmak kuralını izleyen burjuva basını bile bu konularda şu veya bu belirli noktalar üzerinde önemli bilgiler veriyor. Bunu herkes biliyor ve susuyor, herkes davranışını belirliyor ve belâgatla "kontrol" dan ve "düzenleme" den sözeden hükümete kendini alıştırıyor!..

Devrimci demokratlar eğer gerçekten devrimci ve

(*) Bakınız, Lenin, Eserleri, Paris-Moskova, c. 25 s. 66-68.

demokrat iseler derhal ticari gizliliği kaldıran, tüccarları hesaplarını açıklamaya zorlayan, işlerini kamu yöneticilerinin izni olmadan bırakmalarını yasaklayan, kâr gizlemeyi ve halkı aldatmayı mallara el koyma ve ölümle cezalandıran(*), doğrulama ve kontrol işlemlerini *aşağıdan*, demokratik olarak, halk eliyle, memur, işçi ve tüketici örgütleriyle düzenleyen bir kanun çıkarırlardı.

Bizim sosyalist devrimciler ve menşevikler korkak demokrat sözünü iyi hakediyorlar; çünkü bütün korkak burjuvaların söylediğini, rastlantı olarak, tekrar ediyorlar: Eğer "çok sert" tedbirler alınırsa kapitalistlerin "kaçacağını", "bizim" işleri kapitalistler olmadan halledemeyeceğimizi, bizi "destekleyen" İngiliz, Fransız milyonerlerinin belki de "güceneceklerinden" söz ediyorlar. Bolşeviklerin neredeyse insanlık tarihinde hiç görülmemiş, hiç denenmemiş, "hayali" bir şey önerdikleri sanılacak, oysa gerçekte bundan 125 yıl önce, Fransa'da, yaptıkları savaşın haklı ve savunma niteliğine inanan gerçekten "devrimci demokrat" insanlar, bilinçli halk yığınlarına dayanan insanlar, zenginler üzerinde *devrimci* bir kontrol kurmasını bilmiş ve bütün dünyanın hayranlığını uyandırmışlardı. Ve o günden bu yana geçen beş çeyrek yüzyıl boyunca kapitalizmin gelişimi bankaları, kartelleri, demiryollarını, v.s. yarattı. Bunlar işçiler ve köylüler tarafından sömürücüler, büyük toprak sahipleri ve kapitalistler üzerine uygulanacak gerçekten demokratik kontrol tedbirlerini yüz kere daha kolay hale getirdi.

Aslında bütün kontrol sorunu kimin kontrolcü ki-

(*) Ölüm cezasının sömürüyü sürdürmek için sömürücüler tarafından işçi kitlesine karşı uygulanmasının bu cezaya karşı geçerli tek kanıt olduğunu bolşevik basında belirtme olanağını bulmuştum. (Bakınız, Lenin, Eserleri, Paris-Moskova, c. 25 s. 286-298) Herhangi bir devrimci hükümetin sömürücülere (yani büyük toprak sahipleriyle kapitalistlere) karşı ölüm cezasından vazgeçmesi mümkün değildir.

min kontrol edilen olduğunun bilinmesine dayanıyor; yani hangi sınıf kontrol eder hangi sınıf buna katlanır? Ülkemizde, cumhuriyetçi Rusya'da kontrolcü rolü şimdiye kadar büyük toprak sahipleriyle kapitalistlere bırakıldı. Onlar bu rolü sözde devrimci bir demokrasinin "yetkili organlarının" katılımıyla kullanıyorlar. Bu, kaçınılmaz olarak bütün halkın hoşnutsuzluğunu doğuran ve kapitalistlerce yapmacıklı olarak devam ettirilen ekonomik düzensizliği yaratan aşırı kapitalist spekülasyonu oraya çıkardı. Geriye dönmeden, eski ile bağları koparmaktan korkmadan, yeniyi kurmaktan çekinmeden, işçi ve köylülerce büyük toprak sahipleri ve kapitalistler üzerinde uygulanan kontrola kararlı olarak geçmek gerekir. Oysa bizim sosyalist devrimciler ve menşevikler bundan ateşten korkar gibi korkuyorlar.

KARTEL BİÇİMİNDE ZORLA KÜMELEŞTİRME

Zorla kartelleştirme, yani sanayilerin zorla, örneğin kartel biçiminde, kümeleştirilmesi Almanya'da uygulanmaktadır. Bu konuda da yeni bir şey getirmiyoruz, ama burada da, sosyalist devrimci ve menşevikler yüzünden, pek az saygıya değer partilerin zaman zaman kadetlerle, Boublikov'larla veya Çernenko ve Kerenski ile dansederek "eğlendirdikleri" cumhuriyetçi Rusya'da tam bir durgunluk olduğunu görüyoruz.

Zorla kartelleştirme devlet için kapitalizmin gelişimini hızlandıran bir tür araç görevini görüyor; bu araç her zaman ve her yerde sınıf kavgası örgütlenmesine, kartellerin sayı, çeşitlilik ve öneminin artmasına yolaçıyor. Öte yandan, zorla kartelleştirme, ciddi sayılabilecek *her kontrolün* ve *halkın emeğini*, tasarrufa yönelik her politikanın ilk ve gerekli şartıdır.

Alman kanunu, örneğin belli bir bölgenin veya tüm ülkenin deri işiyle uğraşan patronlarını kartel biçiminde kümeleşmeye zorluyor; devletin bir temsilcisi de kontrol amacıyla bu kartelin yönetimine katılıyor. Bu kanun hiçbir şekilde mülkiyet ilişkilerini

etkilemiyor, işletme sahibinin tek bir kuruşuna dokunmuyor ve kontrolun biçim, anlam ve ruhunun bürokratik ve gerici mi, yoksa demokratik ve devrimci mi olacağı konusunda hiçbir peşin yargıya yolaçmıyor.

Ülkemizde de bir haftalık kıymetli zamanı bile kaybetmeden buna benzer kanunları hemen çıkarmak, bunların uygulamada alacağı somut biçimi, uygulama hızını ve gözetme araçlarını *sosyal yaşantıya* bırakmak mümkündür ve bu zorunludur. Böyle bir kanunu çıkarmak için devletin özel bir aygıta, araştırmaya ve ön çalışmaya ihtiyacı yoktur; onun sadece, işlerine bu tür karışılmasına "alışık olmayan", kontrol yokluğunun yanı sıra eski tür yönetimin sağladığı aşırı kârı kaybetmek istemeyen kapitalistlerin bazı özel çıkarlarını bozmaya kararlı olması gerekir.

Devletin böyle bir kanun çıkarmak için hiçbir idari aygıta, hiçbir "İstatistiğe" (Çernov istatistiği köylünün devrimci girişkenliği yerine koymak istiyordu) ihtiyacı yoktur, çünkü uygulama sanayicilere, fabrikatörlere, *mevcut* sosyal güçlere düşecektir. Bu uygulama yine mevcut sosyal (yani hükümetten ve bürokrasiden olmayan) güçlerin, ama zorunlu olarak aşağı sınıf denilen, yani ezilen, sömürülen, —Tarihin tanıklık ettiği gibi— kahramanlığa yatkınlığı, fedakârlığı ve kardeşlik disipliniyle sömürücülere sınırsız olarak üstün olan sınıfın kontrolü altında olacaktır.

Gerçekten demokratik devrimci bir hükümetimiz olduğunu, onun da örneğin en az iki işçi çalıştıran bütün fabrikatör ve sanayicilerin, geciktirmeden, üretim dalına göre, yönetim çevresi ve taşra ortaklıkları biçiminde gruplaşmalarını kararlaştırdığını var sayalım. Bu kanunun titizlikle uygulanmasının sorumluluğu ilk planda fabrikatör, yönetici, yönetim kurulu üyesi ve büyük hisse sahiplerine düşer. (Çünkü mo-

dern sanayinin gerçek şefleri, efendileri onlardır). Eğer kanunun hemen uygulanmasına katılmayı reddederlerse kaçak sayılacak ve ceza göreceklerdir. Sorumlulukları ortaktır ve bütün varlıklarını kapsar, biri hepsi, hepsi biri içindir. Sorumluluk daha sonra *tek* bir sendika kurmaları gereken tüm memurlara ve kendi sendikalarında toplanmış işçilere düşer. Kartelleştirmenin amacı, tam, eksiksiz ve ayrıntılı hesap sistemini yerleştirmek ve özellikle ham madde alımıyla bitmiş mal satımı ve halkın kaynak ve gücünün tasarrufu ile ilgili işlemleri düzenlemektir. Ekonomi biliminin öğrettiği ve bütün sendika, dağınık işletmelerin tek bir işveren sendikası halinde kümeleştirilmesiyle tasarruf çok önemli ölçülere ulaşacaktır. Bir kere daha tekrar edelim ki kartelleştirme mülkiyet ilişkilerinde hiçbir şeyi değiştirmeyecek ve mal sahiplerinin tek kuruşuna ilişmeyecektir. Bu noktayı özellikle belirtmek gerekiyor çünkü burjuva basını sosyalistlerle bolşeviklerin mallarını "kamulaştırma" yanlısı olduğunu söyleyerek durmadan küçük ve orta patronları "korkutuyor." Bu iddianın yalan olduğu açıktır çünkü sosyalistler *tamamen sosyalist bir devrimde bile*, küçük çiftçilerin malını kamulaştırmayı istemiyorlar ve bunu yapmayacaklardır. Oysa biz burada sadece batı Avrupa'da uygulanmış, kaçınılmaz ve çok acil tedbirlerden ve pek az aklı başında bir demokrasinin bile bizleri tehdit eden kesin yıkıma karşı koymak için ülkemizde alması gereken tedbirlerden söz ediyoruz.

Küçük ve çok küçük patronların ortaklık halinde kümeleşmesi, işyerlerinin küçük boyutları, ilkel teknikleri ve bilgisizlik veya sahiplerinin eğitim eksikliği yüzünden teknik ve kültürel açıdan önemli engellerle karşılaşacaktır. Ama bu işyerleri zorla kartelleştirme kanununun uygulanma sahası dışında tutulabilirler; onların katılmaması ve katılmalarındaki

gecikme önemli bir engel olmayacaktır çünkü, küçük işletmeler çok sayıda olmalarına rağmen tüm üretimde ulusal ekonomide çok küçük bir rol oynuyorlar; bununla birlikte şu veya bu şekilde büyük işletmelere bağlıdırlar.

Sadece büyük işletmelerin kesin önemi vardır; burada kartelleştirmenin teknik ve kültürel güç ve araçları *mevcuttur;* eksik olan sadece *devrimci* iktidarın girişkenliği, kararlı, gözüpek, sömürücülere karşı acımasız sertlikle, onların maddi güç ve olanaklarını harekete geçirecek cesaretidir.

Ülkenin teknik ve entelektüel gücü ne kadar zayıfsa, büyük, çok büyük işyerlerinden başlayan kümeleştirmenin mümkün olduğu kadar hızlı ve inançlı biçimde gerçekleştirilmesi o ölçüde zorunludur. Çünkü bu kümeleştirme, entelektüel gücün korunmasına ve akılcı biçimde kullanılmasına ve dağıtılmasına olanak tanıyacaktır. Eğer Rus köylüsü 1905'ten sonra, çarlık yönetimi sırasında, binlerce engele rağmen, her türlü ortaklık kurma yolunda ileriye doğru dev bir adım atmasını bilseydi, büyük ve orta işletmelerin kümeleştirilmesi bir kaç ay veya daha kısa zamanda gerçekten demokratik ve devrimci bir hükümetin, memur ve işçilerin, demokrasinin "aşağı tabakalarının" sevgisine, katılımına, çıkarlarına, üstünlüğüne dayanan ve bunların kontrolunu uygulamaya çağıracak hükümetin baskısıyla gerçekleştirilebilirdi.

Savaş, bütün savaşçı devletleri ve çok sayıda tarafsız ülkeyi tüketimi düzenlemek zorunda bıraktı. Ekmek kartı yeniden ortaya çıktı, günlük yaşantının bir parçası haline geldi ve öteki kartlara yer hazırladı. Rusya bu gelişmenin dışında kalmadı, o da ekmek kartı uygulamasına katıldı.

Bu örnek bize belki de, yıkıma karşı reformları etkisiz hale getirmeye çalışan gerici bürokratik yöntemlerle, demokratik devrimci yöntemi, yani adını hakedebilmek için zamanı geçmiş, köhne düşüncelere şiddetle karşı çıkması ve ileriye doğru yürüyüşü hızlandırması zorunlu devrimci yöntemi karşılaştırmamıza olanak verecektir.

Bugünün kapitalist devletlerinde tüketimi düzenlemenin klasik örneği olan ekmek kartı tek bir görevi yerine getiriyor: Mevcut ekmeği herkese paylaştırabilmek... Tüketimin tavanı bütün ürünler için değil, sadece "günlük kullanım" ürünleri için saptanıyor. Başka şeyle ilgilenilmiyor. Resmi olarak mevcut ekmek hesaplanıyor, bu yaşayanların sayısına bölünüyor, tüketim ilkesi saptanıyor ve bu ilke kararname haline getiriliyor sonra da orada kalınıyor. Miktarı az ve fiyatı "halkın" satın alma gücünü aşan lüks mal-

lara dokunulmuyor. Bu yüzden istisnasız bütün savaşan devletlerde. Almanya'da bile, tüketimin düzenlemesinde en vaktinde davranan, en titiz, en sıkı ülke olduğu sanırım itirazsız kabul edilen Almanya'da bile, zenginlerin tüketim ilkelerini sık sık çiğnedikleri görülüyor. Bunu da "herkes" biliyor ve "herkes" bundan "alaycı bir gülüşle" söz ediyor; kışla anlayışının hakim olduğu aşırı sansüre rağmen sık sık sosyalist Alman basınında, hatta bazan burjuva basınında bile zenginlerin yemek listeleri üzerine haberler, yazılar çıkıyor. Bunlar (hastalık bahanesiyle ziyaret ettikleri) şu veya bu kaplıca şehrinde istedikleri kadar beyaz ekmek buluyorlar; günlük kullanım maddeleri yerine az bulunur, herkesçe aranan seçme tüketim malzemesi kullanıyorlar.

Kapitalizmin, ücretli esirliğin, zenginlerin ekonomik egemenliğinin temellerini sarsmaktan korkan kapitalist devlet, işçi ve ücretlilerin girişkenliğini geliştirmekten ürküyor; onların isteklerini "körüklemekten" korkuyor. Böyle bir devletin ekmek karnesinden başka bir şeye ihtiyacı olamaz. Böyle bir devlet ne yaparsa yapsın, kendi gerici hedefini tek bir an bile gözden kaybetmez. Böyle bir devlet ancak, kapitalizmi sağlamlaştırmak, sarsılmasına izin vermemek, ekonomik hayatın ve tüketimin düzenlenmesini sağlayacak kurallar getirmekten kaçınacak, barış zamanının ayrıcalıklı, karnı tok, semirmiş kişilerine savaş zamanında daha büyük yükleri zorla kabul ettirecek zenginler üzerinde kurulacak, bir kontroldan sakınarak sadece halkın yaşamını sürdürmek için kaçınılmaz tedbirler alacaktır.

Savaşın ortaya çıkardığı sorunların gerici bürokratik çözümü, ekmek karnesi ve beslenme gibi vazgeçilmez "günlük kullanım" maddelerinin eşit paylaşımı ile sınırlıdır. Bu, amacı fakirlerin, emekçilerin, halk yığınlarının girişkenliğini uyandırmamak,

onların zenginlerin kontrolunu kabul etmemek, zenginlerin lüks mallar edinmesine izin veren tüm olanakları onlara tanımak gibi gerici bürokratik uygulamadan ayrılmadan yapılır. Tekrar edelim, bütün ülkelerde, Almanya'da bile —Rusya'da haydi haydi— bir yığın acil tedbirin alınması gerekiyor: Zenginler kaplıca şehirlerine gidip resmi yiyecek payını her türlü "ek"lerle tamamlarken ve kontrol edilmeye rıza göstermezken "aşağı tabaka" açlık çekiyor.

Özgürlük ve eşitlik adına çarlığa karşı devrim yapan Rusya'da; gerçek siyasal kurumlarıyla hemen demokratik cumhuriyet olan Rusya'da halkı en çok şaşırtan, yığınların hoşnutsuzluğunu, öfkesini, kızgınlığını, tiksinmesini yaratan —herkesin gördüğü— zenginlerin "ekmek karnesi" ile getirilen düzenlemeyi kolaylıkla atlatmasıdır. Bu kolaylık aşırıdır. "El altından", çok yüksek fiyatlarla, özellikle hele "ilişkiler"de varsa (bundan yalnızca zenginlerin vardır) her şeyden bolca elde ediliyor. Aç olan halktır. Tüketimin düzenlenmesi en dar, gerici ve bürokratik bir çerçeve içine yerleştirilmiştir. Hükümet bu düzenlemeyi gerçekten demokratik ve devrimci temellere oturtmak için en küçük niyet ve endişe göstermiyor.

Kuyruklardan "herkes" şikayetçi ama.. Ama zenginler kuyruk yapmaya hizmetçilerini gönderiyor, hatta bu amaçla hizmetçi bile tutuyorlar! Ne hoş "demokratlık"!...

Duyulmamış bir yıkımın ülkeyi bunaltması karşısında devrimci demokratik politika yaklaşan felâkete karşı ekmek karnesiyle yetinemez. Bu tedbire, ilk planda tüm toplumun, tüketim dernekleri halinde örgütlenmesi; —çünkü bu, tüketimin tüm olarak kontrolunu gerçekleştirmenin tek yoludur— ikinci olarak tüketim derneklerinde sekreterlik veya benzeri işleri zenginlere gördürmek için ücretsiz çalışma servisleri düzenlenmesi; üçüncü olarak savaşın yükü-

nün eşit dağılımı için tüketim mallarının tümünün topluma eşit dağıtımı; dördüncü olarak da toplumun fakir sınıflarının zenginlerin tüketimini kontrol edebileceği biçimde kontrolun örgütlenmesi eklenmelidir.

Bu alanda gerçek demokratlığın uygulanması ve halkın en çok ihtiyaç duyan sınıflarınca yapılacak kontrolun örgütlenmesi konusunda gerçek bir devrimci anlayış gösterilmesi, mevcut entelektüel güçlerin gerilimini ve tüm halkın gerçekten devrimci enerjisini harekete geçirecektir. Çünkü bugün, cumhuriyetçi, demokratik devrimci Rusya'nın bakanları, öteki emperyalist ülkelerdeki meslekdaşları gibi, "halk yararına ortak çalışma", "bütün güçlerin gerilimi" üzerine şatafatlı sözler savuruyorlar, ama halk bu sözlerin iki yüzlülüğünü herkesten iyi görüyor, hissediyor ve duyuyor.

Bundan, uygulamada bir ayak sürüme ve bozulmanın dayanılmaz artışı neticesi çıkıyor. Hükümet bir yandan işçiler için Kornilov ve Hindenburg biçiminde, genel olarak emperyalist modelde, askeri zindanlar kuramayacağından —devrimin gelenekleri, anıları, kalıntıları, alışkanlıkları ve kurumları halk içinde henüz çok dayanıklıdır— ve öteyandan da, iliklerine kadar işlemiş ve onu tepeden tırnağa kadar sımsıkı bağlayan burjuvaziye karşı bağımlılık ilişkisi, onunla yaptığı "koalisyon" ve onun ayrıcalıklarına dokunma korkusu yüzünden, demokratik devrimci yola ciddi olarak girmek istemiyor ve yıkım kaçınılmaz hale geliyor.

DEMOKRATİK KURULUŞLARIN HÜKÜMETÇE BALTALANMASI

Yıkıma ve açlığa karşı koymanın değişik yol ve yöntemlerini inceledik. Her yerde demokrasi ile hükümet ve onu destekleyen sosyalist devrimci ve menşevikler arasındaki kesin çelişkiyi gördük. Bu çelişkinin ve onun kesin karakterinin ulusal önemdeki çatışmalarla ortaya çıktığını, yalnız bizim açıklamamızda değil, gerçekten var olduğunu ispatlamak için devrimin ilk altı ayında ortaya çıkan ve benzeri olmayan iki "bilanço"yu, iki dersi hatırlatmak yeter.

Paltchinski'nin "saltanat" öyküsü bu derslerden biridir. Öteki dersse Pechekonov'un "saltanat" ve düşüş öyküsü... Özet olarak, felâket ve açlığa karşı yukarıda sözü edilen tedbirler, toplumun demokrasinin, yani toplumun çoğunluğunun, öyleyse her şeyden önce ezilen sınıfların, işçilerin ve köylülerin, özellikle fakir köylülerin örgütlenmesini her türlü biçimde (baskı dahil) cesaretlendirecek niteliktedir. Toplumun çoğunluğu savaşın güçlüklerine, yüküne ve duyulmamış yıkımına karşı kendiliğinden bu yola girmiştir.

Çarlık yönetimi toplumun özgür ve bağımsız biçimde örgütlenmesini bütün araçlarla engelliyordu.

Ama monarşinin yıkılmasından sonra demokratik kuruluşlar ortaya çıktılar ve Rusya'nın her yanında hızla yayıldılar. Yıkıma, kendiliğinden ortaya çıkan bu demokratik kuruluşlarla yiyecek ve yakacak sağlamakla görevli komiteler karşı koydular.

Yani, devrimin altı ayında bu konuda en dikkati çeken şey, kendini cumhuriyetçi ve devrimci sayan ve menşeviklerle sosyalist devrimcilerin "devrimci demokrasinin yetkili organları" adına desteklediği bir *hükümetin*, demokratik kuruluşlara karşı savaşması ve onları *yenmiş* olmasıdır.

Paltchinski bu üzüntü verici, geniş, tüm Rusya ölçüsündeki ünlü kavgada tanındı. Halkın önünde açıkça görünmeden hükümetin arkasına gizlenerek iş gördü. (Tıpkı kadetler gibi. Onlar da "halk için" Tsereteli'yi öne sürer ama bütün önemli işleri el altından kendileri görürlerdi) Paltchinski halk tarafından kendiliğinden kurulan demokratik kuruluşları engelledi, baltaladı; çünkü hiçbir ciddi tedbir, ticaret ve sanayinin nüfuzlu yöneticilerinin ölçüsüz ve keyfe bağlı kârlarına zarar vermeden alınamazdı.

Yani Paltchinski onların savunucusu ve sadık uşağıydı. Bu görevinde demokratik kuruluşların bazı kararlarını yürürlükten kaldıracak kadar ileriye gitti! —Bu olay gazetelerde yayınlanmıştır.—

Paltchinski'nin "saltanatı"nın bütün öyküsü —O, Tsereteli, Skobelev ve Çernov'un "bakanlıklarına" rastlayan dönemde uzun aylar boyunca saltanat sürdü— ardı arası kesilmeyen, tiksinti verici skandallar, halkın iradesinin, demokrasinin kararlarını kapitalistlere yaranmak, onların iğrenç aç gözlülüklerini doyurmak için baltalanmasından başka şey değildir. Gazeteler, tahmin edildiği gibi, Paltchinski'nin "başarılarının" ancak pek küçük bir bölümünü yayınlayabildiler. Onun, açlığa karşı alınan tedbirleri nasıl engellediğini ortaya koyacak titiz bir inceleme, ancak

gerçekten demokratik proleter bir hükümetin iktidarı ele geçirdiği, Paltchinski ve benzerlerini hiçbir şey saklamadan halk mahkemesi önünde yargıladığı zaman yapılabilecektir.

Bize belki de Paltchinski'nin bir istisna olduğu, onun zaten görevden alındığı cevabı verilecektir. Oysa gerçek, Paltchinski'nin bir istisna değil, *kural* olduğudur. Durum onun görevden alınmasıyla düzelmemiştir; başka Paltchinski'ler başka adlar altında onun yerini almışlardır; kapitalistlerin "etkisi", onlara hoş görünmek için yürütülen açlığa karşı kavgayı baltalama politikası değişmemiştir. Çünkü Kerenski ve ortakları kapitalizmin çıkarlarını savunmayı gizleyen bir paravanadan başka bir şey değildir.

Bunun en açık örneği iaşe bakanı Pechekhonov'un istifasıdır. Pechekhonov'un ılımlı popülistlerden olduğu biliniyor. Ama o iaşe konusunu özenle, demokratik kuruluşlarla ilişkili olarak ve onlara dayanarak düzenlemek istiyordu. Pechekhonov'un deneyi ve istifası o denli ilginçtir ki burjuvazisiyle her türlü uzlaşmaya hazır, sosyalist popüler parti üyesi ve üstelik en ılımlılarından olan bu popülist, istifa etmek zorunda kalmıştı! Çünkü Kerenski hükümeti, kapitalistlerin, büyük toprak sahiplerinin ve kulak'ların hoşuna gitmek için buğdayın vergili fiyatını yükseltmişti.

M. Smith, *Svobodnaia Jizn*[13] gazetesinin 2 eylül tarihli birinci sayısında, alınan bu "tedbiri" ve önemini şöyle değerlendiriyordu:

"Hükümetin vergili fiyat artışını kararlaştırmasından bir kaç gün önce Ulusal İaşe Komitesinde şu olay geçti: Sağın temsilcisi, özel ticaretin dik kafalı savunucusu ve buğday tekeli ile ekonomik hayata devlet karışımının amansız düşmanı Rolovitch,

(13) **Svobodnaia Jizn** (Özgür Hayat), menşevik günlük gazete, Petrograd'da yasaklanan **Novaia Jizn** (yeni Hayat) yerine 1917 eylülünde yayınlandı.

hoşnutluğunu gösterir bir gülüşle ve yüksek sesle, kendi bilgisine göre, vergili buğday fiyatının kısa bir süre sonra arttırılacağını açıkladı."

"İşçi ve asker temsilcileri Sovyet'inin temsilcisi cevabında bu konuda bir şey bilmediğini, devrimin sürdüğü sürece Rusya'da böyle bir artışın gerçekleşemeyeceğini, hükümetin de bu tür bir kararı demokrasinin yetkili organlarının, Ekonomik Konsey ile Ulusal İaşe Komitesi'nin görüşünü almadan veremeyeceğini bildirdi. Köylü milletvekilleri Sovyet'i temsilcisi de bu açıklamaya katıldı."

"Ama ne yazık ki olaylar bu tartışmaya acı bir açıklık getirdi: Demokrasinin değil, güçlerini paradan alanların temsilcisi haklı çıktı. Demokrasi temsilcileri benzer bir suikast fikrini dahi tiksintiyle redderken, Rolotovitch demokrasinin adaletine karşı hazırlanan bu suikastten çok iyi haberdar olduğunu gösterdi."

Böylece, işçi ve köylü temsilcileri görüşlerini halkın büyük çoğunluğu adına açıkça bildirdiler ama Kerenski hükümeti kapitalistlere hizmet etmek için tersini yaptı.

Kapitalistlerin temsilcisi Rolovitch demokrasinin bilgisi olmamasına rağmen her şeyden haberdardı, biz nasıl burjuva gazeteleri *Retch*[14] ve *Birjovka*'nın[15] Kerenski hükümeti içinde olup bitenleri en iyi bildiğini gözlemlemiş ve gözlemiyorsak...

Bu dikkat çekici haber alma niteliği neye tanıklık eder? Elbette kapitalistler kendi kaynaklarına sahip-

(14) **Retch** (Söz), Kadet partisinin merkez organı günlük gazete. 1906 şubatından itibaren Petersburg'da yayınlandı. Petrograd sovyetine bağlı Devrimci Askeri Komite tarafından 26 ekim (8 kasım) 1917 de yasaklandı, 1918 ağustosuna kadar de işik adlar altında yayınlandı.

(15) **Birjovka** veya **Birjevye Viedomosti** (Borsa Gazetesi). 1880 den beri Petersburg'da yayınlanan burjuva gazetesi. Burjuva basınının ilke yoksunluğunu ve satın alınabilir niteliğini simgeler. Petrograd sovyetine bağlı Devrimci Askeri Komite tarafından 1917 ekimi sonunda yasaklandı.

ler ve siyasal gücü gerçekten ellerinde tutuyorlar. Kerenski, onların istedikleri vakit, gerektiğinde kullandıkları bir kukladır. Milyonlarca işçi ve köylünün çıkarları bir avuç zenginin çıkarlarını korumak uğruna feda ediliyor.

Sosyalist devrimcilerimizle menşeviklerimiz, insanı isyan ettiren halkı aldatma olayı karşısında nasıl tepki gösteriyorlar? Belki de, bütün bunlardan sonra işçi ve köylülere bir çağrıda bulunarak onlara Kerenski ve meslekdaşlarının yerinin hapishane olduğunu söylediler?

İnşallah! "Ekonomik bölüm"lerince temsil edilen sosyalist devrimciler ve menşevikler daha önce sözünü ettiğimiz göz korkutucu kararı kabul ettiler! Bu kararda, Kerenski hükümetinin buğday fiyatını yükseltmesinin "iaşe işine olduğu kadar ülkenin ekonomik hayatına da sert bir darbe vuran uğursuz bir tedbir olduğu" ve bu uğursuz tedbirin kanunun açıkça "çiğnenmesi" ile alındığı bildirildi.

Kerenski'ye karşı uygulanan uzlaştırma politikasının, flört ve "ölçülü davranma" politikasının sonuçları bunlar işte.

Hükümet, zenginlere ve büyük toprak sahiplerine yaranmak için, kanunu çiğneyerek, bütün kontrol, iaşe ve maliyenin düzeltilmesi işini yıkacak tedbirler alıyor ve sosyalist devrimcilerle menşevikler de ticaret ve sanayi çevreleriyle ilişkinin doğruluğuna inanmaya, Terechtchenko ile işbirliğine, Kerenski'yi kollamaya devam ediyorlar. Ve protestolarını hükümetin kaygısızca dosyaya koyduğu kâğıtlar üzerinde yapmakla yetiniyorlar.

İşte burada, sosyalist devrimci ve menşeviklerin halka ihanet ettikleri, bolşeviklerin, kitlelerin hatta sosyalist devrimci ve menşevikleri izleyenlerin bile gerçek lideri haline geldiği gerçeği bütün açıklığı ile ortaya çıkıyor.

Çünkü Kerenski ve ortaklarının devrimi geriletme suçlarına sadece emekçi sınıfının bolşevik partisi önderliğinde iktidarı ele geçirmesi engel olabilir. Kerenski hükümetinin işleyişini baltaladığı demokratik işçe örgütlerini yine ve ancak bu güç, çalışır hale getirebilir.

Bolşevikler, işçeyi güven altına almak için; işçi ve köylülerin en acil ihtiyaçlarını yerine getirmek için kavga vererek; gerçek bir ihanet örneği olan ve uygulanması ülkeyi buğday fiyatlarının artması gibi utanç verici bir duruma iten sosyalist devrimcilerle menşeviklerin kuşkulu ve karasız politikasına karşı koyarak, tüm halkın çıkarlarının temsilcileri olduğunu ortaya koyuyorlar.

MALİ İFLAS VE KARŞI KOYMA ÇARELERİ

Buğday fiyatındaki yükselmenin bir başka yönü daha var. Bu, piyasaya aşırı ölçüde kâğıt para sürülmesine, hayatın pahalılaşmasına, mali bozukluğun artmasına yol açacak; mali iflası yakınlaştıracaktır. Herkes, piyasaya kâğıt para sürmenin en kötü zorla borç alma biçimi olduğunu, özellikle işçilerin ve toplumun en fakir kesiminin durumunu ağırlaştırdığını ve mali düzensizliğin en kötü görünüşü olduğunu biliyor.

· Sosyalist devrimci ve menşeviklerce desteklenen Kerenski hükümeti de özellikle bu çareye başvuruyor!

Mali düzensizliği ve kaçınılmaz mali çöküşü önlemek için sermayenin çıkarlarını devrimci bir biçimde bozmak ve gerçekten demokratik bir kontrol, yani "aşağıdan" fakir işçi ve köylülerin kapitalistler üzerinde yapacağı kontroldan başka çare yoktur. Biz bütün açıklamamız boyunca bu çareden söz ettik.

Piyasaya sınırsız ölçüde kâğıt para sürmek spekülasyonu teşvik ediyor, kapitalistlere milyonlar kazanma imkânını veriyor ve aslında çok gerekli olan üretimin genişlemesini engelliyor. Çünkü malzemenin, makinelerin pahalılığı büyük hızla artıyor. Zen-

ginlerin spekülasyonla gerçekleştirdikleri zenginlikler saklı dururken bu duruma nasıl çare bulunabilir?

Gelirler üzerine, büyük, çok büyük gelirler için yüksek oranda müterakki (Giderek artan) vergi konabilir. Hükümetimiz bu vergiyi öteki emperyalist hükümetlerden sonra koydu. Ama bu önemli ölçüde hayal olarak kaldı, çünkü önce, paranın değeri gittikçe daha hızlı düşüyor, sonra, gizlenmesinin büyüklüğü ölçüsünde gelirler, kaynaklarını spekülasyondan alıyorlar ve ticari gizlilik daha iyi korunuyor.

Vergiyi hayal olmaktan çıkarmak, gerçek kılmak için kâğıt üzerinde kalmayan gerçek bir kontrol gerekir. Oysa kapitalistler üzerindeki kontrol bürokratik kaldığı sürece geçersizdir, çünkü bürokrasi binlerce bağla burjuvaziye bağlıdır. Bunun içindir ki batı Avrupa'nın bütün emperyalist devletlerinde —monarşi veya cumhuriyet olmasının önemi yok— mali durumun düzeltilmesi ancak işçiler için *askeri zindan* veya *askeri kölelik* anlamına gelen 'zorunlu çalışma görevi''nin yerleştirilmesi pahasına elde edildi.

Emperyalist devletlerin, demokratik cumhuriyet olan Fransa ve Birleşik Amerika dahil, savaşın yükünü emekçi sınıfların üzerine yüklemek için bildikleri tek çare gerici bürokratik kontroldur.

Hükümetimizin politikasındaki temel çelişki "demokratik devrimci" adını verdiği fakat aslında burjuvazi ile bozuşmamak ve onunla "koalisyonu" bozmamak için, çarlığı yıkan halkı aralıksız yanıltarak, öfkelendirerek, çileden çıkararak, uygulamak zorunda olduğu gerici bürokratik kontroldür.

Oysa yalnız ezilen sınıfları, işçileri, köylüleri, yani yığınları örgütlerde toplayan demokratik devrimci tedbirler, zenginler üzerinde etkili bir kontrol kurulmasına ve gelirlerin gizlenmesine başarıyla karşı koymaya imkan verebilir.

Enflasyona karşı mücadele için çek kullanımı

teşvik edilmeye çalışılıyor. Bu tedbirin fakirler için hiçbir önemi yoktur, çünkü onlar günü gününe yaşamakta, kazanmayı başardıkları bir kaç kuruşu kapitalistlere geri vererek, "ekonomik devrilerini" bir haftada tamamlamaktadırlar. Çek kullanımı zenginler için büyük önem taşıyabilir. Bu, bankaların ulusallaştırılması, ticari gizliliğin kaldırılması gibi tedbirlerle birleştirilirse, devlete kapitalistlerin gelirlerini kontrol etme, mali sistemi "demokratlaştırma" (ve aynı zamanda düzeltme) olasılığı tanıyacaktır.

Ama buradaki engel de burjuvazinin ayrıcalıklarına zarar vermek ve onunla "koalisyonu" bozmak korkusudur. Çünkü, gerçekten devrimci tedbirler almadan, ciddi zorlama yapılmadan kapitalistler hiçbir kontrola razı olmayacak, bütçelerini açıklamayacak, kâğıt para ihtiyatlarını demokratik devletin kontroluna bırakmayacaklardır.

Bankaları ulusallaştırarak, çek kullanımını bütün zenginler için zorunlu kılacak bir kanunu çıkararak, ticari gizliliği kaldırarak, gelirlerin saklanmasını mallara el koyma, v.s. ile cezalandırarak örgütlenmiş işçiler ve köylüler zenginler üzerindeki kontrolu büyük bir kolaylıkla gerçek ve evrensel hale getirebilirler; bu kontrol, kâğıt paraları elinde tutan ve saklayanlardan alıp hazineye geri verebilir.

Bunun için devrimci emekçi sınıflar tarafından yönetilen demokrasinin devrimci diktatörlüğü gerekiyor; başka deyişle demokrasi gerçek devrimci olmak zorunda. Her şey bu noktada toplanıyor. Ama bizim halkı yanıltmak için "devrimci demokrasi" bayrağına sarılan, görüşü her zaman "Bizden sonra tufan!"(*) olan burjuvazinin gerici bürokratik politikasını destekleyen sosyalist devrimcilerle menşeviklerimiz bunu istemiyorlar.

Çok kutsal burjuva mülkiyeti hakkında demokra-

(*) Metinde Fransızca: "Aprés nous, le déluge"

siye karşı alışkanlıklarla ön yargıların kendimizde ne kadar aşırı ölçüde yerleşmiş olduğunu gerçekte farkedemiyoruz. Bir mühendis veya bankacı, işçinin geliri, gideri, kazancı ve emeğinin verimliliği üzerine veriler yayınladığında olay yerinde ve doğru olarak değerlendiriliyor. Hiç kimse bunda mühendis tarafından işçinin özel hayatına karışma ve hafiyelik çabası olduğunu düşünmüyor. Burjuva toplumu ücretli işçinin emek ve kazancını kendisine ait, her burjuvanın işçi "lüksünü" ve "tembelliğini" ortaya koymak için istediği vakit kontrol edebileceği açık bir defter gibi kabul ediyor.

Peki, tersine bir kontrol? Eğer demokratik devlet, memur ve hizmetçi sendikalarını kapitalistlerin gelirlerini, giderlerini kontrol etmeye, yayınlamaya, gelir saklamaya karşı koymak için yardıma çağırsa ne olur?

Bu "hafiyeliğe" karşı burjuvazi hangi vahşi haykırışı koparmayacak! "Efendiler" hizmetçilerini, kapitalistler işçileri kontrol ettiğinde her şey normal. İşçinin ve sömürülenin özel hayatı dokunulmaz olarak kabul edilmiyor, burjuvazi her "ücretli köleye" hesap sorabiliyor, gelir ve giderlerini her an topluma açıklayabiliyor. Ama ezilenler ezeni kontrol etmeye, gelir ve giderlerini açıklamaya, "lüks"ünü ele vermeye çalıştıklarında hem de bu lüks, açlığın ve sınırdaki orduların doğrudan ölüm nedeni olduğu halde, hayır, burjuvazi "hafiyeliğe" izin vermeyecektir!

Soru her zaman şuraya geliyor: Burjuvazinin egemenliği devrimci, gerçek demokrasi ile uzlaşmıyor. 20 inci yüzyılda, kapitalist ülkede eğer sosyalizme yürümekten korkuluyorsa devrimci demokrat olunamaz.

SOSYALİZME İLERLEMEKTEN KORKARAK ÖNCÜ OLUNABİLİR Mİ?

Bu söylenenler sosyalist devrimci ve menşevikler arasında geçerli olan oportünist düşünüyle beslenmiş okuyucuda şu itirazı rahatlıkla yaratabilir: Aslında burada sözü edilen tedbirler demokratik değil, sosyalist tedbirlerdir!

Burjuva, sosyalist devrimci ve menşevik basındaki bu yaygın ve alışılmış itiraz (şu veya bu şekil altında) geri kalmış kapitalizmi savunmak için yapılıyor ve Struve'nin[16] uşaklığını ediyor. Sosyalizm için henüz olgun olmadığımız, onu "kurmanın" çok erken olduğu devrimimizin burjuva devrimi olduğu, onun için de burjuvazinin uşağı olmak gerektiği söyleniyor. (Oysa Fransa'nın büyük burjuva devrimcileri bundan 125

(16) **P. Struve,** Rusya'daki **yasal marksizm'in** başlıca temsilcisi. **Yasal marksizm** Rusya'da 19 uncu yüzyılın 90 yıllarında liberal burjuva aydınların sosyal ve siyasal akımı olarak ortaya çıktı. Struve, kapitalist rejimi yüceltiyor ve kapitalizmin "okuluna girme" ye çağırıyordu. Lenin, Struvizm'in marksizmin liberal burjuvaziye sunduğu kabul edilebilir her şeyi aldığını, aslında onun canlılığını yapan şeyleri reddettiğini belirtiyordu. Bunlar, devrimci anlayış, kapitalizmin kaçınılmaz çöküşü fikri, proleter devrimi ve proletarya diktatörlüğüne ilişkin öğretilerdi.
Lenin'in Rusya'da "yasal marksizm"e karşı yürüttüğü gözüpek kavga, marksist teori sahtekârlığına karşı bir ideolojik uzlaşmazlık örneği oldu.

yıl önce devrimlerinin büyüklüğünü zorbalara, toprak derebeylerine, kapitalistlere karşı olduğu gibi *şiddet* kullanarak sağlamışlardı.)

Böyle düşünen ve burjuvazinin uşaklığını yapan sözde marksistlerle onlara katılan sosyalist devrimciler (eğer onların anlayışlarının teorik temeline dikkat edilirse) emperyalizmin, kapitalist tekelin, devletin, devrimci demokrasinin ne olduğunu bilmiyorlar. Çünkü, eğer bunu anlasalardı sosyalizme yürümeden önde gidilemeyeceğini kabul etmek zorunda kalırlardı.

Herkes emperyalizmden söz ediyor. Ama emperyalizm tekelci kapitalizmden başka bir şey değildir.

Şeker sendikası, "Prodougol" ve "Prodamet"nin yeterince kanıtladığı gibi, kapitalizm Rusya'da da tekelcidir. Aynı şeker sendikası tekelci kapitalizmin tekelci devlet kapitalizmine dönüşümü konusunda da ilgi çekici bir örnek veriyor.

Peki, devlet nedir? Devlet hakim sınıfın örgütüdür. Örneğin Almanya'da kapitalistlerle köyde yaşayan soyluların örgütüdür. Bu yüzden Alman Plekhanov'ların (Scheidemann, Lensch ve ötekilerin) "savaş sosyalizmi" diye adlandırdıkları şey, aslında savaş dönemi tekelci devlet kapitalizmi veya daha açık ve basit deyişle işçiler için askeri zindan ve kapitalist kârların askeri korunmasıdır.

Kapitalistlerle köyde yaşayan soyluların devleti, yani kapitalistlerle büyük toprak sahiplerinin devleti yerine demokratik devrimci devleti yani bütün ayrıcalıkları devrimci biçimde yıkan, tam demokratlığı devrimci biçimde uygulamadan korkmayan devleti koymaya çalışın biraz. Göreceksiniz ki gerçekten demokratik ve devrimci bir devlette tekelci devlet kapitalizmi kaçınılmaz olarak sosyalizme doğru bir veya bir çok adım atılması anlamına gelecektir.

Çünkü, eğer büyük bir kapitalist iş yeri tekel haline

gelirse tüm halka birden zarar verir. Eğer bu devlet tekeli ise iş yerini devlet (yani devrimci demokratik yönetimde toplumun, ön planda işçi ve köylülerin, silahlı örgütü) yönetir. Kimin yararına?

Ya büyük toprak sahipleri ve kapitalistler yararına, bu durumda devlet devrimci demokratik değil gerici bürokratik, emperyalist bir cumhuriyettir.

Ya da devrimci demokrasi yararına ve bu *ne eksik ne fazla sosyalizme doğru atılmış bir adımdır.*

Çünkü sosyalizm tekelci devlet kapitalizmini hemen izleyen bir evreden başka bir şey değildir. Veya sosyalizm kapitalist tekel olmaktan çıkmış tüm halkın hizmetinde tekelci devlet kapitalizminden başka bir şey değildir.

Burada orta yol yoktur. Gelişmenin objektif yönü (savaşın sayısını, önemini ve rolünü on kat arttırdığı) *tekellerden* itibaren sosyalizme yürümeden ilerlenemeyeceğini ortaya koyuyor.

Ya gerçekten devrimci demokrat olunur ve sosyalizme doğru ilerlemekten korkulmaz ya da sosyalizme doğru ilerlemekten korkulur ve bu yolda atılan adımlar, Plekhanov'ların, Dan'ların ve Çernov'ların dediği gibi, devrimin burjuva devrimi olduğu ve sosyalizme geçilemeyeceği bahanesiyle suçlanır. Bu durumda kaçınılmaz olarak Kerenski, Milioukov ve Kornilov'un politikalarına, yani "devrimci demokrat" işçi ve köylü yığınlarının özlemlerini gerici bürokratik yolla bastırmaya varılır.

Orta yol yoktur.

Bizim devrimin temel çelişkisi de burada yatmaktadır.

Tarihte genel olarak ve özellikle savaş döneminde bir noktada direnmek olanaksızdır. İlerlemek veya gerilemek gerekir. Cumhuriyet ve demokrasiyi devrim yoluyla elde eden 20 inci yüzyıl Rusya'sında sosyalizme yürümeden, sosyalizme doğru ilerlemeden

gelişme olanaksızdır. (İlerleme teknik ve kültürel düzeyle belirlenir; yoğun makineleşme nasıl şeker üretiminde ortadan kaldırılamazsa, köylü işletmelerine de yoğun biçimde sokulamaz.)

İlerlemekten korkmak gerilemek yerine geçer. Milioukov'larm ve Plekhanov'ların hayran alkışları ve Tsereteli ile Çernov'ların akılsızca işbirliği ile Kerenski'lerin yaptıkları budur.

Tarihin diyalektiği öyledir ki tekelci kapitalizmin tekelci devlet kapitalizmine dönüşmesini inanılmayacak ölçüde hızlandıran savaş, aynı şekilde insanlığı önemli ölçüde sosyalizme yaklaştırdı.

Emperyalist savaş sosyalist devrimin yakınlığını gösteriyor. Bu yalnızca savaşın korkunçluğunun proleter ayaklanmayı meydana getirmesinden değil — ekonomik bakımdan olgun olmayan hiçbir ayaklanma sosyalizmi yaratamaz— ama tekelci devlet kapitalizminin sosyalizmin en eksiksiz maddi hazırlığı olmasından, sosyalizme geçiş olması, başka bir aşamanın sosyalizmden ayırmadığı tarihi aşama olmasından ileri geliyor.

*

Sosyalist devrimcilerle menşeviklerimiz sosyalizm sorununu ezbere ve yanlış öğrendikleri bir öğreti açısından düşünüyorlar. Sosyalizmi uzak, bilinmeyen, karanlık bir gelecek gibi sunuyorlar.

Oysa bugün, sosyalizm tüm çağdaş kapitalizm yollarının ucundadır; sosyalizm, modern kapitalizm üzerine ileriye doğru atılan bir adım olan her hazırlıkta doğrudan ortaya çıkıyor.

Zorunlu çalışma hizmeti nedir?

Modern tekelci kapitalizm temeli üzerine ileriye doğru bir adım, belirli plana göre, tüm ekonomik hayatın düzenlenmesine doğru bir adım, kapitalizm

tarafından çılgınca ziyan edilmeyi önlemek için ulusal çalışma ekonomisine doğru atılan bir adımdır.

Almanya'da büyük toprak sahipleriyle kapitalistler işçiler için kaçınılmaz olarak askeri zindan haline gelen zorunlu çalışma hizmeti kuruyorlar.

Aynı kuruluşun demokratik devrimci devlette kazanacağı önemi düşününüz. İşçi, asker ve köylü temsilcileri Sovyetleri tarafından kurulan, düzenlenen, yönetilen zorunlu çalışma servisi henüz sosyalizm değildir, ama hiç olmazsa kapitalizm de değildir. Sosyalizme doğru çok önemli, gerçek bir demokraside geriye dönüşü, kapitalizme dönüşü, yığınlara karşı şiddet kullanmadan imkânsız kılan bir adımdır.

SAVAŞ VE EKONOMİK YIKIMA KARŞI KAVGA

Yaklaşan yıkıma karşı koymak için alınacak tedbirler sorunu, bizi çok önemli başka bir soruyu açıklamaya götürüyor: İç politikanın dış politika ile bağlantısı veya fetih amaçlı emperyalist savaşla devrimci, proleter savaş; cani vurgun savaşla haklı demokratik savaş arasındaki ilgi.

Bir yandan, yıkımı önlemeye yönelik saydığımız bütün tedbirler, daha önce de belirttiğimiz gibi, ülkenin savunma gücünü, başka deyişle askeri gücünü arttıracaktır. Öte yandan, fetih savaşını haklı savaşa dönüştürmeden, kapitalistlerce onların yararına sürdürülen savaşı işçilerin ve ezilenlerin yararına, emekçi sınıflar tarafından yürütülen bir savaşa dönüştürmeden bu sözü edilen tedbirleri uygulama olanağı yoktur.

Gerçekten, bankaların, patron sendikalarının ulusallaştırılması, ticari gizliliğin kaldırılması ve kapitalistler üzerinde işçi kontrolunun kurulması sadece ulusal çalışma ekonomisinde çok büyük tasarruf yaratma anlamına gelmeyecek, aynı zamanda çalışan yığınların, yani toplumun çoğunluğunun durumunun düzelmesi demek olacaktır. Herkes modern savaşta ekonomik örgütlenmenin kesin önemi olduğu-

nu biliyor. Rusya'nın yeteri kadar buğdayı, kömürü, demiri, petrolü var; bu açıdan durumumuz Avrupa'nın öteki savaşan ülkelerinden daha iyi. Eğer Rusya ekonomik yıkıma karşı, yukarıda sözü edilin yollarla, yığınların girişkenliğine dayanarak, onların durumlarını düzelterek, bankaları ve sendikaları ulasallaştırarak mücadele etse, kendi devrimini ve demokratlığını ülkeyi çok daha yüksek ekonomik örgütlenme düzeyine çıkarmak için kullanabilir.

Eğer sosyalist devrimciler ve menşevikler her kontrol tedbirini engelleyen, üretimi baltalayan burjuvaziyle "koalisyon" kurmak yerine nisan ayında iktidarı Sovyetlere devretselerdi, zamanlarını bakanlıklarda köşe kapmaca oynamakla, kadetlerin yanında bakanlık ve müsteşarlık koltuklarının kadifelerini eskitmekle değil, işçi ve köylüleri kapitalistlere karşı kontrol çalışmalarında yönetmekle kullansalardı Rusya şimdi köylülerin toprak sahibi olduğu, bankaların ulusallaştırıldığı, yani bütün öteki kapitalist ülkeleri geçmiş, ekonomik değişme içinde bir ülke olacaktı.

Bankaların ulusallaştırıldığı bir ülkenin savunma yeteneği, bankaları özel ellerde bulunan bir ülkenin savunmasından üstündür. Toprağın köylü komiteleri elinde olduğu köylü bir ülkenin askeri gücü, büyük toprak sahipleri ülkesininkinden üstündür.

Fransızların 1792 ve 1793 yıllarındaki kahraman yurtseverlikleri ve askeri mucizelerinden sık sık söz edilir. Ama bu mucizeleri mümkün kılan maddi, ekonomik, tarihi şartlar unutulur. Devrini tamamlayan feodalitenin gerçekten devrimci yıkımı; üstün bir üretim biçiminin bütün ülkede çabukluk, kararlılık, fedakârlık ve enerjiyle kabul edilmesi; toprağın köylülerce serbetçe elde edilmesi: İşte ekonomik temelini *canlandırarak, yenileştirerek* Fransa'yı "mucizevi" bir çabuklukla kurtaran maddi ve ekono-

mik şartlar.

Fransa örneği bir tek şeyi kanıtlıyor: Rusya'yı kendini savunacak hale getirmek, ülkede kitle kahramanlığı "mucizeleri" yaratmak için eski olan her şeyi yatışmaz bir aşırı devrimcilikle süpürmek, ülkeyi ekonomik bakımdan canlandırmak, yenileştirmek gerekir. Oysa bu 20. yüzyılda sadece çarlığı ortadan kaldırmakla yapılamaz. (125 yıl öncesi Fransa'sı da bununla yetinmemişti) Bu sadece büyük toprak sahipliğinin devrimci biçimde ortadan kaldırılmasıyla (sosyalist devrimcilerle menşevikler köylüyü aldattıklarından biz bunu dahi yapamadık), sadece toprağın köylüye verilmesiyle de gerçekleştirilemez. Çünkü biz 20. yüzyılda yaşıyoruz; bankalara egemen olmadan toprağa egemen olmak, halka yaşantısını yenileştirme ve canlandırma garantisini vermeye yetmiyor.

Fransa'nın 18 inci yüzyıl sonundaki maddi, ekonomik yenileşmesi, politik ve ruhsal yenileşmeye, devrimci demokrasinin ve devrimci proletaryanın diktatörlüğüne ve gericiliğin her türüne karşı açılan dinmek bilmeyen savaşa bağlıydı. Tüm halk —özellikle yığınlar, yani ezilen sınıflar— sınır tanımayan devrimci coşkunlukla ayaklanmıştı. Herkes savaşı, haklı savunma savaşı kabul ediyordu ve öyleydi de. Devrimci Fransa gerici, monarşik Avrupa'ya karşı kendini savunuyordu. 1792-1793 yıllarında değil, ama yıllar sonra, ülkede gericiliğin zaferinden sonra, karşı devrimci Napolyon diktatörlüğü Fransa'nın savaşlarına savunma niteliğini kaybettirdi, onları fetih savaşlarına dönüştürdü.

Peki, ya Rusya'da? Biz kapitalistlerin çıkarına, emperyalistlerle ittifak halinde, çar tarafından İngiltere ve öteki ülkeler kapitalistleriyle yapılan ve Rus kapitalistlerine öteki ülkelerin, İstanbul, Lvov, Ermeni ülkesi ve ötekilerin yağmasını vaadeden gizli

anlaşmaları uygulayarak emperyalist savaşa devam ediyoruz.

Savaş, Rusya adil bir barış teklif etmediği ve emperyalizmle bağlarını koparmadığı sürece Rusya açısından fethe yönelik savaş olarak kalacaktır. Savaşın sosyal niteliği ve gerçek anlamı (eğitilmemiş köylünün basit anlayışı düzeyine düşen sosyalist devrimcilerle menşeviklerin düşündüğü gibi) düşman birliklerinin işgal ettiği pozisyonlarla belirlenmiyor. Onun niteliği şu iki soruya verilen cevapla tayin ediliyor: Savaş hangi politikayı sürdürüyor? ("savaş politikanın devamıdır") Hangi sınıf, hangi amaçla savaş yapıyor?

Gizli anlaşmalar gereğince kitleler vurgun savaşlarına götürülemez ve onların heyecanına bel bağlanamaz. Devrimci Rusya'nın öncü sınıfı, emekçi sınıfları, bu savaştaki kıyıcılığı gittikçe daha iyi anlıyor; burjuvazi de kitlelerin bu kanısını değiştirmek şöyle dursun, aksine güçlendiriyor. Rusya'da *iki başkentin* emekçi sınıfları kesinlikle uluslararası birlik yanlısı.

Buradan kitlelerin savaş için heyecanının ne olabileceğini görüyorsunuz.

İç ve dış politikanın biri, ötekine ayrılmaz biçimde bağlıdır. Büyük ekonomik reformları gözüpeklik ve kararlılıkla gerçekleştirecek halkın yüce kahramanlığı olmadan ülkeyi kendini savunacak duruma getirmek olanaksızdır. Emperyalizmle bağları koparmadan, bütün halklara demokratik bir barış önermeden, böylece, kıyıcı fetih ve vurgun savaşını, haklı savaşa, savunma ve devrimci savaşa dönüştürmeden kitlelerde kahramanlık yaratma olasılığı da yoktur.

Devrimimizi ve emperyalizmin demir mengenesine yakalanan ülkemizi ancak dış politikada olduğu gibi iç politikada da kapitalistlerden iyi düşünülmüş, kesin bir kopma kurtarabilir.

DEVRİMCİ DEMOKRASİ VE DEVRİMCİ İŞÇİ SINIFI

Günümüzün Rusya'sında demokrasi gerçekten demokratik olabilmek için işçi sınıfı ile yakından birleşmek, onu tek devrimci sınıf olarak sürdürdüğü kavgada sonuna dek desteklemek zorundadır.

İşitilmemiş büyüklükteki yıkıma karşı koyma çarelerinin incelenmesi bizi bu sonuca götürüyor.

Savaş öylesine bir buhran yarattı, halkın maddi ve moral gücünü öylesine gerdi, mevcut sosyal düzene öylesine ağır darbeler indirdi ki insanlık şu seçim karşısında bulunuyor: Mahvolmak ya da daha üstün bir üretim biçimine, mümkün olduğu ölçüde hızlı ve köklü biçimde geçebilmek için geleceğini en devrimci sınıfa emanet etmek.

Pek çok tarihi neden yüzünden — Rusya'nın hatırı sayılır geriliği, savaşın yarattığı özel güçlükler, çarlığın aşırı ölçüde dağılması, 1905 geleneğinin olağanüstü canlılığı— Rus devrimi öteki ülkelerdeki devrimi geride bıraktı. Siyasal yönetimi açısından Rusya devrimle bir kaç yıl içinde ileri ülkelere yetişti.

Ama bu yeterli değil. Savaş acımasızdır. O, soruyu kesin bir açıklıkla ortaya koyuyor: Mahvolmak ya da ileri ülkelere yetişmek ve onları ekonomik bakımdan da geçmek.

Bu mümkündür, çünkü gözlerimizin önünde çok sayıda ileri ülkenin hazır, deneyi var; onların kültür ve tekniklerinin aldığı sonuçlar var... Biz savaşa karşı Avrupa'da büyüyen protesto hareketinde, bütün ülkelerde yükselen işçi devrimi havasında moral destek buluyoruz. Bizi uyaran, kamçılayan emperyalist savaş dönemindeki olağanüstü devrimci demokratik özgürlüktür.

Mahvolmak veya tüm hızla ileri atılmak. Tarih soruyu böyle soruyor.

Böyle bir dönemde işçi sınıfının köylü sınıfına karşı tutumu, durumun gerektirdiği değişikle, eski bir Bolşevik ilkeyi doğruluyor: Köylü sınıfını burjuvazinin etkisinden kurtarmak. Devrimin kurtuluş güvencesi buradadır.

Köylü sınıfı küçük burjuva kitlesinin en kalabalık öğesidir.

Bizim sosyalist devrimciler ve menşevikler gerici bir görev üstlendiler: Köylü sınıfını burjuvazinin etkisinde tutmak, ona işçi sınıfıyla değil, burjuvaziyle güç birliği yaptırmak.

Devrim deneyi kitleleri çabuk eğitti. Sosyalist devrimcilerle menşeviklerin gerici politikası iflas etti: İki başkentin Sovyetlerinde yenilgiye uğradılar[17]. İki demokratik küçük burjuva partisinde "sol" muhalefet artıyor. 10 eylül 1917 de Petrograd'daki sosyalist devrimciler kongresinde işçi sınıfıyla işbirliğine yanaşan ve burjuvaziyle güçbirliğini reddeden solcu sosyalist devrimciler üçte iki çoğunluk kazandılar.

Sosyalist devrimcilerle menşevikler burjuvazinin

(17) Söz konusu olan Petrograd ve Moskova Sovyetleridir. 31 ağustos (13 eylül) 1917'de Petrograd Sovyeti Bolşevik kesiminin önerdiği bir karar kabul etti. Bu karar burjuvaziyle her türlü uzlaşma politikasını kesin olarak reddediyordu. O bütün iktidarı Sovyetlere geçirmeye çağırıyor, ülkede devrimci değişikliklerin program taslağını öneriyordu. Bir kaç gün sonra Bolşevik Partisi bir başka önemli zafer kazanıyordu. 5 (18) eylülde Moskova işçi, asker temsilcileri Sovyeti benzer bir kararı kabul ediyordu.

pek sevdiği şu iki kavramın zıtlığını kendi hesaplarına geçiriyorlar: Burjuvazi ve demokrasi. Ama aslında bu zıtlık metre ile kilogramın karşılaştırılması kadar saçmadır.

Demokratik bir burjuvazi olabileceği gibi bir burjuva demokrasisi de olabilir: Bunu inkâr etmek için ekonomi ve tarihten hiç anlamamak gerekir.

Sosyalist devrimciler ve menşevikler inkâr edilemez bir gerçeği gizlemek için bu yapma zıtlığa gereksinme duyuyorlardı; bu gerçek burjuvazi ile işçi sınıfı arasında *küçük burjuvazinin* yer aldığıdır. Bu sınıf kendi ekonomik ve sosyal durumu nedeniyle kaçınılmaz olarak burjuvazi ve işçi sınıfı arasında tereddüt ediyor.

Sosyalist devrimciler ve menşevikler küçük burjuvaziyi burjuvazi ile işbirliğine itiyorlar. Onların bütün "koalisyon"larının, Kerenski'nin, şu benzeri olmayan yarı kadet'in, bütün politikasının temeli budur. Altı aylık devrimde bu politika tamamen iflas etti.

Kadetlerin etekleri zil çalıyor: Görüyorsunuz, diyorlar, devrim iflas etti, devrim ne savaşın ne de ekonomik durgunluğun hakkından gelebildi.

Bu yalandır. İflas edenler kadetlerle sosyalist devrimciler ve menşeviklerdir; çünkü Rusya'yı altı aydır yöneten bu bloktur (bu ittifaktır); bu altı ay boyunca ekonomik durgunluğu arttırdılar, askeri durumu güçleştirdiler.

Burjuvazinin sosyalist devrimciler ve menşeviklerle ittifakı ne kadar çabuk iflas ederse halk o kadar çabuk ders alacaktır, o kadar çabuk doğru çözümü bulacaktır; bu çözümse: Fakir köylü sınıfının, yani köylülerin çoğunluğunun işçi sınıfı ile ittifakıdır.

10-14 (23-27) Eylül 1917 de kaleme alındı.

Petrograd'daki ***"Priboi" Yayıncılık'ta*** *Ekim 1917 sonunda broşür olarak yayınlandı.*

Lenin, ***Toplu eserler***
Paris-Moskova
C. 25, s. 347-397.